יידען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד
Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT פרייז 15 גראשען (פולע טאבעלע פון דער מלוכה = לאטעריע זייט 9) היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 141 | Łódź, Wtorek, 20 czerwca 1933 r. | 4טער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, כ״ו סיון תרצ״ג | № 141
Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

נאך קורצע ליידען איז מאנטאג, דעם 19 יוני 1933 געשטארבען אין עלטער פון 65 יאהר אונזער טייערער

משה פוקס נ״ע

די לויה וועט פארקומען היינט, דינסטאג, 12 א זייגער בייטאג, פון טרויער-הויז מאגיסטראצקא 29, וועגען וואס עס טיילען מיט די איז טיפען טרויער פערבליבענע

פרוי, טאכטער, זיהן, איידעס, שנירען און איניקלעך.

אונזער מיטגליד, רעד. לאזאר פוקס, ווי אויך זיין גאנצער משפחה דריקען מיר אויס טיפען מיטלייד, צוליב׳ן טויט פון זיין פאטער

משה פוקס נ״ע

זאל אונזער אויפריכטיגער מיטגעפיהל לינדערן דעם צער, צוליב זייער גרויסער אבדה.

פערלאג „נייער פאלקסבלאט״.

Panom **Salomonowi i Aleksandrowi Fuchs** oraz **RODZINIE**
z powodu zgonu B. P.

MOJŻESZA FUCHSA

wyrazy szczerego współczucia składają

S. ZAJBERT, A. TROICKI, H. WIERBŁOWSKI, Z. ZYLBERBERG, H. SZPERLING i J. MIKULICKI.

Koledze **D-rowi Leonowi Fuchsowi i Jego Rodzinie** wyrazy szczerego współczucia z powodu śmierci

B. P. OJCA

składają **KOLEDZY i URZĘDNICY Prywatnego Pogotowia Lekarskiego.**

Z powodu zgonu

b. p. Mojżesza Fuchsa

wyrazy głębokiego współczucia **Szefowi** naszemu oraz **Rodzinie** składa

PERSONEL AKWIZYCJI OGŁOSZEŃ S. FUCHS.

צוליב דעם שמערצליכען טויט פון

משה פוקס נ״ע

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל די פאמיליעס **ד״ר פ. קאטעק, רעד. ל. פוקס** און **ד״ר ל. פוקס.**

פאמיליע באלבערישסקי.

ענין סטאביליזאציע פון וואלוטעס

ווערט דערווייל אפגעלעגט. צוליב דער צוריקהאלטונג פון פרעזידענט רוזוועלט

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.)

פון וואשינגטאן טיילט מען מיט, אז פרעז. רוזוועלט האט צוויסען געגעבען דער אמעריקאנישער דעלעגאציע אין לאנדאן, אז זיי זאלען נישט אריינטראגען קיין שום פארשלאגען אין שייכות מיט דער סטאביליזאציע פון די וואלוטעס, ביז עס וועט נישט אנקומען קיין לאנדאן דער אונטער-מלוכה-סעקרעטאר פראפ. מאלעי, וועלכער וועט ברענגען אינסטרוקציעס פון פרעזידענט.

דער פראפ. מאלעי פאהרט ארויס פון וואשינגטאן מיטוואך, אזוי ארום וועט נישט געהן ווייטער דער ענין פון סטאביליזירען די קורסען אין פערלויף פון א וואך אדער 10 טאג.

די אמעריקאנער רעגירונג וויל, אז פאר'ן ערלעדיגען דעם ענין וועגען די סטאביליזאציע פון די וואלוטעס, זאל מען ערלעדיגען אנדערע ענינים ווי צאל, האנדעלס-פערלייכטערונגען א. א. וו.

פון מאסגעבענדע ספערען שטרייכט מען אונטער, אז די אינסטרוקציעס פון פרעז. רוזוועלט, צילען נישט צו בינדען די טעטיגקייטס-מעגליכקייטען פון זיין רעגירונג.

דער פרעזידענט האלט, אז די העכערונג פון די פרייזען אויפ'ן אינערליכען מארק איז אין איצטיגען מאמענט די וויכטיגסטע זאך, דערפאר קאן נישט אמעריקא אננעהמען קיין בעשלוס פון דער קאנפערענץ, וועלכע וואלטען געקאנט שלעכט ווירקען אויף דער בעוועגונג צו המכרען די פרייזען.

צוליב דעם וואס אמעריקא האט זיך צוריקגעצויגען פון א וואלוטע שלום.

„פטי פאריזיען“ שרייבט, אז די אמעריקאנער דעלעגאציע האט זיך געוואקלט איידער מען איז צוגעטרעטען צו א געמיינזאמער דעקלאראציע וועגען א צייטווייליגער וואלוטע סטאביליזאציע. די אטמאספערע פון געגענזייטיגער צוטרוי איז אפגעשוואכט געווארען דורך דעם וואס די אמעריקאנער דעלעגאציע שלעפט אפ דעם ענין.

איז לאנדאן איז מען נישט צופרידען מיט רוזוועלטס שטעלונג

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

לויט דער מיינונג פון דער פאריזער מארגען-פרעסע האט רוזוועלט'ס שטעלונג צו דער וואלוטע פראגע ארויסגערופען אומצופרידענהייט אין לאנדאן.

דער צוזאמענשטעל פון נייעם דאנציגער סענאט

דאנציג, 19 (ספ. טעל.)

אויף דער אפיציעלער ליסטע פון נייעם דאנציגער סענאט פיגורירען פאלגענדע נעמען: פרעזידענט פון סענאט, אויסערליכע פראגען און פערסאנאל-פאליטיק — ד"ר ראושינג (היטלעריסט), צייטווייליגער וויצע-פרעזידענט סענאטאר און אינערליכע פראגען — גריזלער (היטלעריסט), עפענטליכע נוצליכע רעכט-הוטה (היטלעריסט), פינאנץ און פאליטיק — ד"ר האפעגראט. בוי — העפנער (היטלעריסט), געזונדהייט — ד"ר גליק (היטלעריסט), יוסטיץ — ד"ר ווירטשינסקי (צענטער). פאר ספעציעלע ענינים — פאן וו גיק (היטלעריסט) און פראלאט זאוואצקי (צענטער).

יודיש-סאציאליסטישער פרעסע-שעף ארעסטירט

היטלעריסטישע גאסען-יונגען זידלען און חוזק'ן פון איהם

אינסברוק, (י.ט.א. טעלעגראפיש).

אין פראנקפורט איז ארעסטירט געווארען דער יודישער סאציאליסטישער דעפוטאט נירענבערג, געוו. פרעסע-שעף פון אינערן-מיניסטעריום אין העסען.

נירענבערג איז איבערגעפיהרט געווארען קיין דארמשטאט אונטער א שטרענגער וואך. מ'האט איהם געפיהרט איבער די גאסען, דער פערזאמעלטער המון האט איהם בעווארפען מיט זלזולים און פון איהם אפגע'חוזק'ט.

אמעריקאס ענטפער צו פוילען וועגען די יוני-ראטע

וואשינגטאן, 19 (ספ. טעל.)

דער אמעריקאנער מלוכה-סעקרעטאר פיליפ האט דעם פוילישען אמבאסאדאר איבערגעגעבען א מעמאראנדום אין וועלכען די אמעריקאנער רעגירונג בעשטעטיגט דאס דערהאלטען די פוילישע נאטע בנוגע די יוני-ראטע פון די מלחמה חובות.

די אמעריקאנער רעגירונג שטעלט פעסט, אז די פוילישע רעגירונג האט אפילו טיילווייז אויך נישט אויסגעפיהרט די ראטעס פון די חובות און מאכט דער פוילישער רעגירונג אויך אויפמערקזאם אויף די פאלגען, וואס עס קומען פון אפזאגען זיך פון צאהלען די דעצעמבער ראטע. עס ווערט אבער געגעבען אין אכט דער מאטיוו פון נישט קאנען צאהלען.

הוגענבערג וועט ווייטער קעמפען פאר זיין ווירטשאפטס פראגראם

בערלין, 19 (ספ. טעל.)

נישט קוקענדיג דערויף וואס די נאציאנאל-סאציאליסטישע פרעסע לייקענט דאס אפ, בעשעפטיגען זיך ווייטער די קלאנגען, אין צוזאמענהאנג מיט הוגענבערג'ס צוריקקומען קיין בערלין.

די דייטש-נאציאנאלע צייטונג „מאנטאג“ בעטאנט, אז הוגענבערג האט בדעה צוריקצוקומען ענדע וואך נאך לאנדאן. אין דער צייט פון זיין אנוועזענהייט אין דייטשלאנד וועט דער דייטשער ווירטשאפטס-מיניסטער אפהאלטען וויכטיגע בעראטונגען.

די צייטונג שטרייכט אונטער, אז הוגענבערג וועט פיהרען א ריקזיכטסלאזען קאמף פאר זיין ווירטשאפטס פראגראם אזוי לאנג, ווי ער וועט נאר זיין ביכולת.

בערלין, 19 (ספ. טעל.)

אין שויך פון הוגענבערג'ס מעמאריאל, טרעט ארויס די קארעספאנדענץ פון דער דייטש-נאציאנאלער פארטיי, דערקלערענדיג, אז דער דייטשער נאציאנאלער פראגט מיז אין בערלין שפילען די זעלבע ראלע, וואס האט זיינער צייט די נאציאנאלע אפאזיציע אויסגעפיהרט אין בעצוג צו יאנגס פלאן, ארויסרוקענדיג די בעקאנטע פאסטולאטען.

הוגענבערג האט געווארפען די ריכטיגע לאזונג, איצט געהט עס אין דעם, כדי צו דאקומענטירען, אז פאר איהם שטעהט דאס גאנצע פאלק.

מוראדיגע פערפלייצונג אין שפאניען

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

פון מאדריד טיילט מען מיט, אז אין דער פראווינץ גופוטשאא, האבען די שטורמען און די פערפלייצונגען אנגעמאכט גרויסע שאדענס.

בעדייטענדע שטחים ערד געפונען זיך אונטער וואסער, לויט די ביז-איצטיגע ידיעות, זענען זעקס מענשען אומגעקומען, און וועגען דעם גורל פון א סך פעהלען ידיעות.

אין סאן סעבאסטיאן האט זיך דאס וואסער דערהויבען אין מאנכע ערטער ביז 2 מעטער. א סך הייזער זענען פערגאסען מיט וואסער. אין די דעפער בעהאלט זיך די בעפעלקערונג צוליב דער דאזיגער פערפלייצונג, אויף די דעכער פון זייערע הייזער. א גרויסע צאהל בהמות זענען דערטרונקען געווארען. די תבואה איז פערניכטעט געווארען.

די באהן- און אויטאבוס בעוועגונג אין איז בערגעריסען געווארען.

אין לאסארט נעבען סאן סעבאסטיאן איז דער קלויסטער בעדייטענד בעשעדיגט געווארען צוליב דער פערפלייצונג.

אויך אין דער פראווינץ מורשא האט די פערפלייצונג אנגעמאכט גרויסע שאדענס. 4 פערזאן זענען אומגעקומען דורך א דונער.

וואלוטע-סטאביליזאציע און גאלד-פאריטעט

פראנקרייך האלט זיך ווייטער ביי די דאזיגע פאדערונגען

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

פרעמיער דעלאדיע האט אויפגענומען די מיניסטארען פון אינדוסטריע און לאנדווירטשאפט. נאך דער בעראטונג האט ער ערקלערט פאר פרעסע-מארשטעהער, אז אויף דער לאנדאנער קאנפערענץ וועלען די ווירטשאפטליכע פראבלעמען קענען געלעזט ווערען נאר מיט'ן בעדינג, אויב מען וועט איינפיהרען א וואלוטע סטאביליזאציע און מען וועט צוריקשטעלען דעם גאלד-פאריטעט. דאס איז א גרונד-בעדינג, אהן וועלכען עס איז אומזיסט יעדע ארט ווירטשאפטליכע פעראָרדנונג.

די פראדוקציע און קאנסומציע אין דער וועלט האבען מיטגעמאכט אין די לעצטע יאהרען אזעלכע אויפטרייסלונגען, אז עס קען נישט זיין קיין רייד וועגען פערקלענערען דעם צאל-טאריף אזוי לאנג, ווי די ענצעלנע טיילען פון דער פראדוקציע וועלען נישט זיין ראציאנעל ארגאניזירט.

אין פאריז איז מען ענטוישט צוליב רוזוועלטס שטעלונג

פאריז, 19 (ספ. טעל.)

די פרעסע ווייזט ארויס א גרויסע ענטוישונג

אמעריקא און יאפאן

אונטערהאנדלונגען וועגען וואלוטע-סטאביליזאציע.

לאנדאן, 19 (ספ. טעל.)

„דיילי עקספרעס“ איז מודיע, אז אמעריקא האט אנגעהויבען אונטערהאנדלען מיט יאפאן וועגען סטאביליזירן דעם קורס פון דאלאר און דער בעציהונג צום יען. די דאזיגע סטאביליזאציע זאל פארקומען לויט קורס 26/27 דאלאר פאר 100 יען. דער קורס זאל זיין זעהר גינסטיג פאר יאפאן.

אפגעפאהרען א פארטיע עולים קיין ארץ-ישראל

ווארשא, 19. (טעלעפאניש)

פון ווארשא זענען היינט אפגעפאהרען קיין ארץ-ישראל 145 עולים.

האנדווערקער-פעראיין
פיעטריקאווער 64
סעקציע קירזשנער-כאלופניקעס!
8-זנג קירזשנער-כאלופניקעס אין לאדז
היינט, דינסטאג, ד. 20. יוני, פינקטליך 4 נאכמ. קומט פאר אין פעראיינס-לאקאל (פיעטריק. 64) א גרויסע
פערזאמלונג
פון אלע קירזשנער-כאלופניקעס אין לאדז.
מיר לאדען אויך איין א פארשטייער פון קירזשנער-צעך. די פאך-קאמיסיע

צו פערמיטען א גרויס
פאבריקס-לאקאל
איינגעריכטעט אויף א זאקען-פאבריק אדער אויף מאנופאקטור פולנאצנא 25. צווייטער הויף.
צו ערפאהרען ביים אדמיניסטראטאר נייפעלד, קאנסטאנטינער 49.

אכטונג, באלוט!!!
די איינציגע
פוילישע - יודישע ביבליאטעק
א. נ. פון א. איילענבשלאס
לימאנאווסקיעגא 15
פראקלאמירט א ביליגען חודש אהן קויציע. חודש-אפצאל פאר ארבייטסלאזע נור 40 גר. א גרויסער אויסוואהל פון נייע ביכער. די ביבליאטעק איז אפען יעדען טאג (חוץ דינסטאג) פון 7 ביז 10 אווענד.

גענז שוויים
פון די פיס
צו בעקומען ביים צייטונגס-פערקויפער
וועלניארזש, סטארי רינעק 1.

די פעריוואלטונג
פון דער געזעלשאפט „נותן לחם“
אין לאדז מאכט בעקאנט, אז היי-יאהר ווערען ארויסגעשיקט קינדער אויף זומער-קאלאניעס אין עלטער פון 7 ביז 14 יאהר. דעם ערשטען סעזאן ווערען ארויסגעשיקט יונגלעך.
איינשרייבונגען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון דער געזעלש. „נותן לחם“, פל. דאמבראווסקי 4 ביז'ן 20/6 1933 אין די שעה'ן פון 10—12 און פון 4—6 נאכמ.
3238

אויגען - קליניק
מיט שטענדיגע בעטען פון
Dr. B. Donchin
פיעטריקאווער 90, טעלעפ. 221-72
נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולאטאריעס פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

מזל טוב אונזער חשוב'ן פריינד
ר' חנוך יואל ווינער
צו דער חתונה פון זיין ליבע טאכטער
פרל. חנה יאכעט ווינער
מיט ה' אברהם מידלארזש
ווינשען מיר א הערציגען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט
יחיאל פריינד און פרוי.

Dr. med.
Haltrecht
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר הויט-און בעשלעכטס-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8—11 פריה, פון 1—2 מיטאג און פון 5—9 אוונט, זונטאג פון 10—1 בטאג
אלע ארט אנאליזען.
פאר ארבייטסלאזע לעמשניצע-פרייזן

Dr. L.
Czarnożył
ארדינירט
אין זומער-סעזאן
— אין —
CIECHOCINER
willa Kościuszko.

די נייעסטע מאדעלען
פון זומער-שיך
און פלעציאנקעס
איז א רייכען אויסוואהל עמפפעהלט
A. Ogórek
11 ZAWADZKA 11.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פון לונגען- הארץ- און מאגען-קראנקהייטען
ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אוו.

פאר
גאלד, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטעס
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

מאשין-מצות
געבאקען יעדען טאג פרישע און דינע,
מצה-מעהל און סוכארקעס
לויט קארלסבאדער סיסטעם, ווי אויך
פרישטיקען,
יארסקע מיטאגען
און אווענדברויטען
עמפפעהלט די בעקאנטע צוקערניע
N. Weinberg
פיעטריקאווער 38
טעל. 143-82
פערמעסיגטע פרייזען!

בעגלייטונגס-בריף פון פרעז. סאקאלאוו

צום מעמאריאל פון דער יודישער אגענץ פאר דער מאנדאט-קאמיסיע

זשענעווע (יט"א) די יודישע אַגענץ האָט איבערגעשיקט דער מאַנדאַט-קאָמיסיע צו איהר איצטיגער סעסיע, ווי יט"א האָט שוין מיטגעטיילט, אַ מעמאָריאַל וועגען דער איצטיגער סיטואַציע אין א"י. דער מעמאָריאַל איז פערזעהען מיט אַ בעגלייטונגס-בריף פון פּרעזידענט סאָקאָלאָוו און איז אַדרעסירט אין הסכם מיט דער אַגענטור-פּראָצעדור צום הויך-קאָמיסאַר פון א"י און לויטעט, ווי פאָלגענד:

1) אין נאָמען פון דער יודישער אַגענץ פאַר ארץ-ישראל, וואָס איז אַנערקענט לויט'ן אַרט. 4 פון א"י-מאַנדאַט, האָב איך דעם כבוד צו בעטען איער עקסעלענץ איבערצושיקען דעם בייגעלעגטען מעמאָראַנדום וועגען דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים אין ארץ-ישראל אין משך פון יאָהר 1932 דורך די ענטשפּרעכענדע אינסטאַנצען צום גענעראַל-סעקרעטאַר פון פעלקער-בונד לשם אינפאָרמאַציע פאַר דער שטענדיגער מאַנדאַט-קאָמיסיע.

2) צוליב דעם בעשלוס פון פעלקער-בונד צו בענייען די פּראַקטיק פון אָפּהאַלטען יעהרליך 2 סעסיעס פון דער שטענדיגער מאַנדאַט-קאָמיסיע, אויף דער ערשטער פון וועלכע עס זאָל בעהאַנדעלט ווערען דער בעריכט פון ארץ-ישראל, איז איצט ענטשטאַנען אַ קורצערע הפסקה, ווי געוועהנליך, זייט איך האָב איבערגעגעבען דעם יעהרליכען בעריכט פון דער יודישער אַגענץ און דעריבער בלייבען געוויסע פונקטען פון מיין בעגלייטונגס-בריף פון סעפּטעמבער 1932 נאָך אַלץ אונטער דיסקוסיע. איך וואָלט דעריבער געבעטען מיר צו ערלויבען ווידער זיי צו דערמאָהנען אין איצטיגען בריף, אין דער האָפנונג, דאָס עס קאָן געפינען ווערען אַ מעגליכקייט צו ערלעדיגען זיי אויף אַ בעפרידיגענדען אופן אין דער נאָהענטסטער צוקונפט. עס איז נאַטירליך, נישט מעגליך צו בעהאַנדלען אין די ראַהמען פון אַ בריף די אַלע וויכטיגע פּראָבלעמען, וועלכע האָבען געבילדעט אַ געגענשטאַנד פון דיסקוסיע צווישען איער עקסעלענץ און דער יודישער אַגענץ אין משך פון פערגאַנגענעם יאָהר און איך האָב זיך דעריבער בעגרענעצט צו די וויכטיגסטע און דרינגענדסטע פּראַגען.

3) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן ענטוויקלונגס-פּלאַן, וואָס איז דערמאָהנט געוואָרען אין „ווייס-בוך" פון אָקטאָבער 1930 און אין בריף פון פּרעמיער-מיניסטער צו ד"ר ווייצמאַן פון 13. פעברואַר 1931, זענען די בעריכטען, וואָס זענען פאָרגעלעגט געוואָרען דורך דעם געוו. ענטוויקלונגס-דירעקטאָר לואיס פרענטש דער רעגירונג פון זיין מאַיעסטעט, מיטגעטיילט געוואָרען דער יודישער אַגענץ דורך איער עקסעלענץ דעם 13. יוני 1932. זיי זענען זאָרגפעלטיג בעהאַנדעלט געוואָרען דורך דער אַגענץ, וועלכע האָט דעם 10. מערץ ה. י. מיטגעטיילט איהרע בעמערקונגען, סיי בנוגע די פּרינציפּיעלע פּראַגען און סיי בנוגע די איינצעלהייטען. זייט דער לעצטער בעריכט פון דער יודישער אַגענץ איז פאָרגעלעגט געוואָרען דער שטענדיגער מאַנדאַט-קאָמיסיע, זענען צוגעקומען ווייטערע אינפאָרמאַציעס בנוגע די בעהויפּטונגען, אַז די יודישע קאָלאָניזאַציע אין א"י זאָל, כלומרשט, זיין פעראַנטוואָרטליך אין דער פערגאַנגענהייט פאַר דער אַרויסשטויסונג פון אַ גרויסע צאָהל אַראַבישע לאַנדווירטען פון זייער ערד און צו דער בילדונג פון „אַ גרויסען, אונצופרידענעם און ערדלאָזען שיכט".... וואָס שטעלט מיט זיך פאָר „אַן ערנסטע געפאַהר פאַרן לאַנד" (בעריכט פון דער אויספאָרשונגס-קאָמיסיע וועגען די א"י-אונרוהען אין אויגוסט 1929, דאָקומענט 2530, זייט 124). די ערקלערונג פון איער עקסעלענץ פאַר דער לעצטער סעסיע פון דער שטענדיגער מאַנדאַט-קאָמיסיע איז געווען גענוג צו בעווייזען, אַז עס איז פּראַקטיש נישטאָ קיין שום גרונד פאַר אַזאַ בעהויפּטונג. די פּראַקטישע דורכפיהרונג, זייט דעם לעצטען אָקטאָבער, פון דער ערשטער גענויער פאָרשונג פון די תביעות פון די „אַרויסגעשטויסענע אַראַבער" האָט קלאָר בעוויזען, אַז די אַלגעמיינע צאָהל פון אַזעלכע אַראַבער איז נישט גרעסער ווי 600 און איז, וואַהרשיינליך, אַפילו נאָך קלענער. עס איז דעריבער צו האָפען, אַז די לעגענדע וועגען אַן ערדלאָזען אַראַבישען פּראָלעטאַריאַט, וואָס זאָל ענטשטעהען אין א"י צוליב די יודישע ערד-קניות, איז איצט ענדגילטיג צושטערט געוואָרען און פון איצט אָן וועט זיין מעגליך צו בעטראַכטען די פּראַגע פון לאַנדווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל פון שטאַנדפּונקט פון ערמוטיגען אַ קאָמפּאַקטע יודישע ערד-זידלונג, מיט דער אַבזיכט צו שטויסען פאָראויס די ענטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַלער היים און דעם אַלגעמיינעם וואוילזיין פון לאַנד אַלס גאַנצעס. די יודישע אַגענץ וועט זיין גליקליך מיטצווירקען מיט דער רעגירונג פון זיין מאַיעסטעט און מיט איער עקסעלענץ ביים אויסצואַרבייטען אַ אומפאַסענדען און פּאָזיטיווען פּלאַן פון לאַנדווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל און וועט מיט פרייד אַקצעפּטירען יעדע מעגליכקייט, וואָס קען געשאַפען ווערען פאַר אַזאַ צוזאַמענאַרבייט.

4) נאָכדעם ווי די ערפאַהרונג פון פיל יאָהרען האָט בעוויזען, אַז די יודישע קאָלאָניזאַציע איז נישט פערבונדען מיט קיין שום ערנסטער אַרויסשטויסונג פון אַראַבישע לאַנדווירטען, האָט די יודישע אַגענץ די דרייסטקייט צו האָפען, אַז די בעגרינדונגס-טענדענץ אין דער אַגראַר-געזעצגעבונג אין א"י וועלען אין דער צוקונפט נישט אָנהאַלטען, די בעוואָרענישען פון דער יודישער אַגענץ בנוגע דער ווירקונג פון „לענד דיספּיוטס אָרדינענס" האָט זיך פולשטענדיג בערעכטיגט. דאָס געזעץ האָט געפיהרט צו אַ בעדייטענדען וואוקס פון דער פּראַקטיק פון פאַראויסגעפּלאַנטען „נעהמען אין בעזיץ" יודיש ערד דורך אַראַבער, וויל, אויב דער „בעזיצער" קען שאַפען שוועריגקייטען, וועלכע שיינען לייכט צו פיהרען צו רוהע-שטערונג, קומט אַן אינטערווענץ פון דער דיסטריקט-מאַכט אויפ'ן גרונד פון דעם דאָזיגען געזעץ און דאָס לאַנד ווערט אין אַלגעמיין פון אייגענטימער'ס שטאַנדפּונקט אונבענוצבאַר ביז זיינע רעכט וועלען ענדגילטיג בעשטעטיגט ווערען נאָך לאַנגע און קאָסטבאַרע געריכטס-פּראָצעסען.

5) אַלס בעוויז פון דער אַלגעמיינער ווירקונג פון דער יודישער קאָלאָניזאַציע קען דינען אַ פערגלייך צווישען דער לאַגע פון דער אַראַבישער דאָרפישער בעפעלקערונג אין מערב ארץ-ישראל און דער לאַגע אין עבר-הירדן, אַ פערגלייך, צו וועלכען עס האָט געגעבען אַן אָנרעגונג אין די לעצטע פאָר חדשים דער פאַקט, אַז דאָס אָפּשאַצען דעם נוצען, וואָס פליסט פון יודישען אונטערנעהמונגס-גייסט, האָט בעוואוגען איינפלוסרייכע אַראַבישע ערד-בעזיצער אין עבר-הירדן אויסצודריקען זייער וואונש צו זעהען, ווי די יודישע טעטיגקייט פערשפרייט זיך אויך אויף מזרח פון ירדן און אַפילו פאַרצולייגען בעדייטענדע ערד-שטחים צו פערקויפען אָדער צו פערפאַכטען צו יודען אויף גינסטיגע בעדינגונגען. איך וואָלט געוואָלט אויסדריקען אין נאָמען פון דער יודישער אַגענץ די האָפנונג, אַז איער עקסעלענץ וועט געפינען פאַר מעגליך צו ערמוטיגען די דאָזיגע ענטוויקלונג. וואָס שיינט צו פיהרען צו אַ פערשטענדיגונג און צוזאַמענאַרבייט צווישען אַראַבער און יודען, וואָס איז אַזוי וויכטיג פאַרן פרידליכען פּראָגרעס פון ארץ-ישראל און עבר-הירדן צוגלייך און חוץ דעם וועזענטליך צו פערגרעסערען די צוטריטליכע מעגליכקייטען פאַר יודישער קאָלאָניזאַציע.

6) די יודישע אַגענץ איז גליקליך צו פערצייכענען, אַז דער אונאויפהערליכער פאָרטשריט פון לאַנד אין משך פון יאָהר 1932 איז בעטראַכט געוואָרען דורך איער עקסעלענץ אַלס גענוגענדע בערעכטיגונג פאַר אַ בעדייטענדער פערגרעסערונג פון דער צאָהל אימיגראַציע-סערטיפיקאַטען לויט דער אַרבייטער-קוואָטע אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע יאָהרען. די דאָזיגע פערגרעסערונג האָט אַרויסגערופען אַן אויפריכטיגע אַנערקענונג ביי די יודען אין ארץ-ישראל און אויף דער גאַנצער וועלט און עס איז צו האָפען, דאָס זי וועט פאָרטגעזעצט ווערען אין משך פון לויפענדען יאָהר. די דאָזיגע פּראַגע בעקומט אַ ספּעציעלע לעבענס-וויכטיגקייט אין איצטיגען מאָמענט אין אָנבליק פון דער טראַגישער לאַגע, אין וועלכער גרויסע טיילען פון יודישען פאָלק געפינען זיך היינט-צו-טאָג אין פיל לענדער און בעזונדערס אין דייטשלאַנד, וואו סיסטעמאַטישע רדיפות אויף יודען אַלס יודען זענען איצט פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַן אָפענער פּאָליטיק פון דער רעגירונג. דער עמיגראַציע-דראַנג איז זעהר שאַרף. די אָבער, וועלכע זוכען אַ מקום מקלט אין אַנדערע לענדער טרעפען אָן פּראַקטיש אויף געשלאָסענע טירען צוליב דער הערשענדער ווירטשאַפטליכער רעפּרעסיע און די אימיגראַציע-בעגרענעצונגען. ארץ-ישראל איז היינט-צו-טאָג נישט נאָר דאָס איינציגע לאַנד, צו וועלכער עס ווענדען זיך פערשטענדליך די אויגען פון אַלע פערפאָלגטע, נאָר אויך דאָס איינציגע צווישען די ווינציגע לענדער, וואו עס הערשט אַ פערהעלטנישמעסיגע פּראָספּעריטעט און וואָס בעווייזט אַלע סימנים פון אַ שטענדיג שטייגענדער אויפנאַהמס-פעהיגקייט. אין לאַנד הערשט ווירקליך אַ רעאַלע בעדערפעניש אין יודישער אַרבייט און קאַפּיטאַל און זי האָט די מעגליכקייט [illegible] צו [illegible].

אין די דאָזיגע בעדינגונגען ווענדען זיך די אויגען פון יודישען פאָלק צו דער מאַנדאַט-מאַכט, כדי צו זעהען, אַז ארץ-ישראל און דאָס יודישע נאַציאָנאַלע היים בעקומט די מעגליכקייט צו שפּילען די ענטשפּרעכענדע ראָל צו בעפרידיגען די שאַרפע נויטען פאַר די יודען. איך וויל דערמיט נישט זאָגען, אַז די יודישע נאַציאָנאַלע היים דאַרף בעטראַכט ווערען אַלס איינציגער ענטרינונגס-אָרט פאַר די פערפאָלגטע. די יודישע נאַציאָנאַלע היים שטעלט מיט זיך פאָר אַ ציל פאַר זיך — דעם אויפבוי פון יודישען נאַציאָנאַלען לעבען אין לאַנד פון דער היסטאָרישער פערגאַנגענהייט פון יודענטום.

די יודישע נאַציאָנאַלע היים דאַרף דאָך, ווי איך מיין, געזעהען ווערען אין ליכט פון דער יודישער לאַגע אין אַנדערע לענדער, און א"י דאַרף ווערען אַזוי, וואו יודען קענען ווענדען זייערע געפיהלען אין צייטען פון אומגליק און וויסען, אַז מינדעסטענס דאָרט האָבען די אַלס יודען דאָס רעכט אַריינצוקומען. איך האָב דעריבער די דרייסטקייט אָנצעווייזען, דאָס עס איז איצט געקומען אַזאַ פעריאָד אין דער א"י-געשיכטע, בעת וועלכען די רעגירונגס-פּאָליטיק בנוגע די עליה דאַרף אַלץ ענגער און שטאַרקער פערבונדען ווערען מיט דער מאַנדאַט-בעשטימונג „צו פערלייכטערן די יודישע עמיגראַציע און ערמוטיגען אַ קאָמפּאַקטע יודישע קאָלאָניזאַציע"... אַ גרויסע אַרבייטער-קוואָטע איז אַזאַ מאָס. וואָס וואָלט ווירקליך צוגעשטעלט אַרבייטער, אין וועלכע א"י נויטיגט זיך, וואָלט אין דער זעלבער צייט געשאַפען אימיגראַציע-מעגליכקייטען פאַר פיל די יעניגע, וועלכע שטרעבען דערצו אַלץ שטאַרקער.

(סוף מאָרגען)

אלע היטלעריסטישע אינסטיטוציעס אין עסטרייך ווערען פערמאכט

א נייער בלוטיגער היטלעריסטישער אטענטאט

ווין, 19 (ספ. טעל.)

היינט זענען דאָ געוואָרפען געוואָרען אייניגע גראַנאַטען אויף אַ פּאָליציי-פּאַטרול. פערהאַן טויטע און פערוואונדעטע.

אין צוזאַמענהאַנג מיטן דאָזיגען אַטענטאַט האָט דער עסטרייכישער מיניסטאָרען-ראַט אָפּגעהאַלטען אַ ספּעציעלע בעראַטונג און בעשלאָסען צו ליקווידירען אַלע היטלעריסטישע אינסטיטוציעס אין גאַנץ עסטרייך, ווייל די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז די היטלעריסטען פיהרען אויס אַלע אַטענטאַטען.

פערביסענער קאמף צווישען היטלעריסטען און עסטרייכישע רעגירונג

ווין, 19 (ספ. טעל.)

די עסטרייכישע נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען זענען ריקויכטסלאָז אין קאַמף מיט דער רעגירונג פון קאַנצלער דאָלפוס, וואָס עס בעווייזט, דער נעכטיגער ענטדעקטער פּרוב פון סאַבאָטאַזש אין די גרויסע וואַרשטאַטען פון דער עלעקטרישער-וואַסער לייטונג אין זאַלצבורג.

אונבעקאַנטע פערברעכער האָבען זיך אַריינגעגנבעט אין דער געביידע ווי עס געפינען זיך די אַפּאַראַטען, און געוואָלט אָפּלאָזען דאָס וואַסער, און גורם זיין אַ פערפלייצונג.

דאַנק דעם, וואָס זיי האָבען זיך נישט געוואוסט ווי אומצוגעהן מיט די טעכנישע איינריכטונג, האָבען די פערברעכער, אַנשטאָט אויסצולאָזען דאָס וואַסער, גאָר צוגעדרעהט.

די קאַטאַסטראָפע האָט גאָר אין דעם פאַל געקאָנט זיין, ווען עס וואָלט געווען אַ שטאַרקער רעגען, מען האָט עס אָבער בעצייטענס ענטדעקט.

די דייטשען האבען א שטארק בעוואפענטע ים-פלאט

פּאַריז, 19 (ספ. טעל.)

די פּאַריזער „ליע-ניבעל" ברענגט אינטערעסאַנטע נייעס וועגען דער קאַמפס גרייטקייט פון דייטשען פלאָט. די דייטשען בעזיצען איצט 4 פּאַנצער שיפען, אויסער דעם געהען אַריין אין בעשטאַנד פון די ים-כוחות פון דייטשלאַנד 6 קרייצער'ס, פון וועלכע 5 זענען געבויט געוואָרען פון יאָהר 1925 ביז די נייעסטע, מאָדערנסטע בוי-טעכניק פאַר קאַמפס-שיפען. אויסער דעם, בעזיצט דייטשלאַנד אַ שוץ-קרייצער-שיף, 24 טאָרפּעדאָ שיפען, וואָס זענען געבויט געוואָרען פון 1926 יאָהר, און 38 מינען-פאַנגערס. ס'איז פאָרגעזעהען דאָס פערענדיגען פון נאָך איין פּאַנצער-שיף, ווי אויך דאָס בויען אַ צווייטען אין יאָהר 1935.

אָנגעבענדיג די צאָהל מאַכט די אויבענדערמאָנטע צייטונג אויפמערקזאַם אויף דעם אומבעדינגטען פיהרען פון אַ זעהר פאָרזיכטיגער פּאָליטיק אין גענוף, אַלע פּאָליטישע קאַלקולאַציעס קענען זיך אַרויסווייזען אין דער פּראַקטיק אַלס נישט גינסטיגע. די צייטונג ענדיגט מיט דער מיינונג:

דער איצטיגער ענטוויקלונג פון דייטשען פלאָט און פון אַ סך אַנדערע אורזאַכען דערלויבען נישט פראַנקרייך אָנצונעמען דעם פּראָפּאָנירטען ים-פּאַריטעט מיט איטאַליען.

נישטא קיין שום שפורען פון ד"ר ארלאזאראוס מערדער

די מערדער זאלען זיין נישט-יודען — אזוי זאל ארלאזאראוו האבען געזאגט פאר'ן טויט

ירושלים, 19 (י.ט.א. טעלעגראַפיש)

טאָג-טעגליך ווערען אַרעסטירט צעהנדליגער יודען און אַראַבער אונטער חשד, אַז זיי האָבען אויסגעפיהרט דעם מאָרד פון ד"ר אַרלאָזאָראָוו. אַלע אַרעסטירטע ווערען שפּעטער בעפרייט, ווייל זיי בעווייזען זייער אַליבי.

די דעזאָריענטאַציע וואַקסט פון שעה צו שעה. ס'פעהלען די מינדעסטע שפּורען וואָס זאָלען פיהרען אויף די מערדער.

מ'שמועסט, אַז אַרלאָזאָראָוו זאָל אין שפּיטאַל פאַר'ן טויט האָבען ערקלעהרט, אַז ווי איהם דאַכט זיך, זענען די מערדער נישט געווען קיין יודען.

זשאבאטינסקי צוגעשיקט א קאנדאלענץ

דער יודישער טעלעגראף-אגענטור צוליב ארלאזאראווס טויט

וואַרשא, 19 (י.ט.א. טעלעפאָניש)

זשאַבאָטינסקי האָט צו דער יודישער טעלעגראַף-אַגענטור צוגעשיקט אַ קאָנדאָלענץ-דעפּעשע צוליב'ן טראַגישען טויט פון ד"ר אַרלאָזאָראָוו.

פּראָפ. אויגוסט מייער בעגאנגען זעלבסטמארד אין א דייטשע תפיסה

פּאַריז, 19 (ספ. טעל.)

דער יודישער פּראָפ. אויגוסט מייער, וועלכער געפינט זיך איצט אין דער מינכענער תפיסה, האָט געפּרובט בעגעהן זעלבסטמאָרד, זיין צושטאַנד איז אַ קריטישער.

לאדז, 20 יוני 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 20 יוני 1933

דר. חיים ארלאזאראוו
דער קעמפער

חיים אַרלאָזאָראָוו איז נישט מעהר צווישען די לעבעדיגע.

צו גרויס איז דער שמערץ, כדי מען זאָל קאָנען איצט געבען אַ ריכטיגע אָבשאַצונג איבער דעם געניאַלען פיהרער און כלל-טוער.

הגם יונג אין יאָהרען, ווייל קוים אַ 34-יעהריגער האָט ער דאָך מיט זיין פּאָליטישען ווייטען-בליק, גריינדליכע קענטנישען גרויסע שרייבערישע און רעדנערישע טאַלענטען בעוויזען זיך צו דערהאָבערען אַנערקענונג און אויטאָריטעט ווייט איבער די גרע־ניצען פון דער פּאַרטיי, צו וועלכער ער האָט בעלאַנגט. נישט נאָר די ציוניסטיש-סאָציאַליסטישע בע־וועגונג, פון וועמענס רייהען ער איז אַרויסגעגאַנגען, נאָר די גאַנצע אַלוועלטליכע ציוניסטישע בעוועגונג פערמאָגט נישט אַזאַ צווייטען קאָפּ ווי אַרלאָזאָראָוו, בכדי איהם אַנידערצושטעלען אויף דעם פּלאַץ, וועלכען דער דערמאָרדעטער האָט פערנומען.

אַרלאָזאָראָוו איז געוואַקסען נישט נאָר אַ דאַנק זיינע נישט אַלטעגליכע פעהיגקייטען נאָר אויך אַ דאַנק זיין אויסער־געוועהנליכער דרייסטקייט, מיט וועלכער ער פלעג פערטרעטען מיינונגען און שטאַנד־פּונקטען, וואָס זענען נישט תמיד געוועזען פּאָפּולער אין דער יודישער גאַס.

ער איז געווען פון פיהרער, וואָס האָבען נישט געהאַלטען דערפון, אַז מען דאַרף אַ קעגענקומען די אינסטינקטען פון דער גאַס. ער האָט אַלעמאָל אַרויסגעוויזען דעם כח צו געהן געגען דעם שטראָם און צו פּרובען מאַרקירען נייע וועגען, נייע מעטאָדען פאַר'ן ציוניסטישען געדאַנק, פאַר דער ציוניסטישער טעאָריע און פּראַקטיק. ווער עס האָט געהאַט געלע־גענהייט ווי דער שרייבער פון די דאָזיגע שורות צו אָבסערווירען אַרלאָזאָראָוו'ס ווירקונג פון זיין 23-טען לעבענס-יאָהר ביז כמעט צו זיינע לעצטע טעג ווייסט, וויפיל האַרץ-בלוט, וויפיל עקשנות און איבער־געגעבענקייט ער האָט אַריינגעלייגט אין זיין אַרבייט פאַר דער פערווירקליכונג פון דעם ציוניזם.

די מערדערישע האַנד, וואָס האָט זיך פערברע־כעריש אויפגעהויבען געגען איהם האָט קענטיג גע־וואוסט, וועמען זי וויל טרעפען. דער פערברעכערי־שער שאָס אויף דער תל-אביב'ער פּליאַזשע איז גע־ווען געגען דעם מח פון דעם ציוניזם. נאָך איז נישט בעוואוסט פון וועלכע קרייזען עס שטאַמט דער פער־ברעכער און דערביי וואָלט נאָך אין איצטיגען מאָ־מענט געווען פערפריהט זיך אָבצושטעלען אויף די מאָטיוון פון דער פערברעכערישער טאַט.

אָבער ווי עס זאָל נישט זיין ענדערט דאָס נישט דעם פאַקט, אַז דאָס יודישע פאָלק אין דער גאַנצער וועלט האָט דערליטען אַ שווערען פערלוסט, וועלכער איז נישט צו דערזעצען. און דווקא דער דאָ־זיקער מאָמענט גיט דער דערמאָרדונג פון אַרלאָזאָ־ראָוו דעם כאַראַקטער פון אַ נאַציאָנאַלען אומגליק, איצט אונטער דעם שווערען רושם פון דער נאָר וואָס דערהאַלטענער ידיעה פעהלט ווערטער, בכדי אויסצודריקען דעם טיפען שמערץ און וועהטאָג, וואָס מיר, זיינע פריינד און חברים פיהלען. עס פעהלען ווערטער, בכדי צו ברענגען צו אַ פולען אויסדרוק די בעדייטונג, וועלכע עס האָט געהאַט פאַר'ן ציוניזם די ליכטיגע געשטאַלט פון חיים אַרלאָזאָראָוו.

חיים אַרלאָזאָראָוו איז אין משך פון אַלע זיינע יאָהרען געווען אַ קעמפער און כמעט ביז אין די לעצטע טעג פון זיין לעבען איז איהם בעשערט גע־ווען צו פיהרען אַ קאַמף נישט נאָר כלפי חוץ, נאָר אויך כלפי פנים. און אַפילו ווען ער איז לעצטענס געווען אין פוילען איז איהם אויסגעקומען צו פער־זוכען דעם טעם פון איצטיגע פּאָליטישע קאַמפען אין צוזאַמענהאַנג מיט דעם „קבלת פנים", וועלכער איז איהם צוגעגרייט געוואָרען פון אַ געוויסער זייט. אָבער דאָס אַלצדינג איז נישט געווען אומשטאַנד איהם צו ברעכען, איהם דעם שטאַרקען.

אַרלאָזאָראָוו איז דערמאָרדעט געוואָרען פון אַ פערברעכערישער האַנד, נישט נאָר די ציוניסטיש־סאָציאַליסטישע בעוועגונג איז אין טיפען טרויער פערזונקען, נאָר דאָס גאַנצע יודישע פאָלק.

דער קומענדיגער היסטאָריקער וועט זיכער געהעריג אָבשאַצען די ראָל און די לייסטונג פון חיים אַרלאָזאָראָוו. פאַר אונז, פאַר דער גענעראַציע, וועל־כער ס'איז געווען בעשערט צו לעבען און צו וויר־קען צוזאַמען מיט אַרלאָזאָראָוו בלייבט גאָרנישט איבעריק ווי נאָר ווייטער צו ווירקען אין זיין גייסט און צו געהן אין זיינע וועגען.

דר. נתן מעלצער.

די נויט צווישען די יודישע מאַרק-הענדלער אין לייפּציג

בערלין (יט"א) ווי דעם „איזראַעליטישען פאַמיליענבלאַט" ווערט מיטגעטיילט פון לייפּציג גע־פינען זיך דאָרט 200 יודישע פאַמיליעס פון מאַרק־הענדלער אין דער גרעסטער נויט, ווייל זיי האָבען פערלוירען יעדע מעגליכקייט צו פאָהרען אויף די מאַרק און פערקויפען סחורה.

מצד די אָנפיהרענדע יודישע אינסטאַנצען זע־נען אָנגענומען געוואָרען די נויטיגע הילפס-מיטלען.

צי קאן מען ערווארטן נוציקע רעזולטאטן פון דער עקאנאמישער קאנפערענץ אין לאנדאן

פון מ. יארבלום

די קאָנפערענץ אין לאָנדאָן איז ווייט נישט די ערשטע זייט נאָך דער מלחמה; מיר האָבען שוין געהאַט אום נישט איבערצוטרייבען אַ פאַר צעהנדליגער אַזעלכע אינטערנאַציאָנאַלע בעראַטונ־גען, וואָס האָבען געהאַט דעם צוועק אָפּצושאַפען דעם וועלט-קריזיס – נישט מעהר און נישט ווע־ניגער.

געדענקען מיר נאָך גוט בעזונדערס די פּרו־בען פון 1920 אין בריסעל, פון 1922 אין גענוע, און שפּעטער פון 1927 אין גענף. אַלע פּרו־בען האָבען זיך געענדיגט לחלוטין אָהן שום ממשות'דיגע רעזולטאַטען, האָבען אויף קיין האָר נישט פערקלענערט דעם קריזיס; להיפוך – אין די לעצטע יאָהרען איז די קאַפּיטאַליסטישע ווירטשאַפט נאָך מעהר צושטערט געוואָרען, און די אַנאַרכיע נאָך מעהר זיך פערשאַרפט.

אמת, די היינטיגע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנ־פערענץ איז די אימפּאָזאַנטסטע פון אַלע פריה־ערדיגע; זיבען און זעכציג מלוכות זענען אויף דער דאָזיגער קאָנפערענץ פאָרגעשטעלט! כמעט די גאַנצע וועלט; און פון די 67 מלוכות זענען פאַר־האַן צעהן, וואָס זענען נישט אָנגעשלאָסען אין פעלקער-בונד — צווישען זיי די גרויסע לענדער פון סאָוועט-רוסלאַנד און פון די פעראייניגטע שטאַ־טען פון אַמעריקא. דאָס אַליין אונטערשיידעט שוין די איצטיגע בעראַטונג פון די פריגע.

איינציגע ציפערען כאַראַקטעריזירען די לאַגע.

אין פערגלייך מיט 1929 איז אין 1932 די פּראָדוקציע געפאַלען אויף 30 פּראָצענט; די נאַצי־אָנאַלע הכנסות זענען אין אַ רייה לענדער געפאַ־לען אויף 50 פּראָצענט; דער אינטערנאַציאָנאַלער פּראָדוקטען-אויסטויש האָט זיך פערקלענערט און שטעלט מיט זיך פאַר מאַקסימום דריי פירטעל אין פערגלייך מיט 1929; העכער 30 מיליאָן מענשען זענען אַרויסגעוואָרפען געוואָרען פון דעם ווירט־שאַפטליכען לעבען, און די, וואָס זענען נאָך אין איהם פערבליבען פיהרען אויס אַ פיעל קלענערע אַקטיוויטעט, און זייערע געברויכס-פעהיגקייטען זענען רעדוצירט געוואָרען אויף אַנ'עקסטרעמען מינימום; און דאָס נישט קוקענדיג אויף דעם קאַ־טאַסטראָפאַלען פאַלען פון די פּרייזען. די רעדוצי־רונג פון דער פּראָדוקציע און אויסטויש שטעלט מיט זיך פאַר אַ פערלוסט פון 35 מיליאַרד גאָלד־דאָלאַרען!

און ענדליך די רעוואָלוציע אין די וואַלוטעס. אויף 25 לענדער, וואָס האָבען אין 1929 געהאַט אַ גאָלדענע וואַלוטע, איז אין 1933 געבליבען בלויז פיער, וועמענס געלד עס איז געבונדען מיט גאָלד – די דאָזיגע אויסנאַמע-לענדער זענען: פראַנק־רייך, בעלגיען, האָלאַנד און שווייץ. עס קומט אויס, אַז אין 1929 האָבען 818 מיליאָן איינוואוי־נער געהאַט צו טון מיט גאָלד-געלד, און איצט בלויז 62 מיליאָן. ענגלאַנד האָט זיך אָפּגעזאָגט פון גאָלד-וואַלוטע סוף 1931 און די פעראייניגטע שטאַטען פון אַמעריקא – מיט אַ חודש צוריק.

דאָס איז אַנ'אמתע רעוואָלוציע.

אַלע מלוכות זענען אַלזאָ מסכים: דער ווירט־שאַפטליכער מצב איז אַ קאַטאַסטראָפאַלער, און אַז מען מוז אָננעהמען שטרענגע מיטלען כל זמן עס איז נאָך נישט צו שפּעט.

נאָר ווי אַזוי לעזט מען די פּראָבלעמען?

דאָ איז פאַרהאַן אַזוי פיל מיינונגען, וויפיל עס איז פאַרהאַן מלוכות; יעדעס לאַנד רעכענט זיך אויסשליסליך מיט זיינע אייגענע אינטערעסען; דאָס איז דער נאַציאָנאַליזם אין דער ווירטשאַפט, וואָס איז געפעהרליכער און שעדליכער ווי דער נאַציאָ־נאַליזם אין דער פּאָליטיק. מיט נאַציאָנאַליזם אין ווירטשאַפטס-פראַגען קען מען נישט פערשטאַרקען דעם אינטערנאַציאָנאַלען פּראָדוקטען-אויסטויש, קען מען נישט פערגרעסערען די פּראָדוקציע, כמעט אַלע לענדער האָבען איינגעפיהרט ביי זיך אַ סיס־טעם פון גרויסען צאָל-אָפּצאָהל און פון בעגרע־ניצען בכלל דעם אימפּאָרט פון בעשטימטע פּראָ־דוקטען.

נאָר כדי אָפּצושאַפען דעם דאָזיגען טאַריף־סיסטעם מוז דאָך געפונען ווערען אַ געוויסע סטאַ־ביליזירונג פון די וואַלוטעס. און דאָ שטעהט די קאָנפערענץ פאַר אַ שווערען קאָנפליקט. די פאַר־שטעהער פון דער פראַנצויזישער רעגירונג פער־לאַנגען אַ סטאַביליזירונג פון דאָלאַר און פונט. דאָלאַדיע, דער פראַנצויזישער פּרעמיער האָט דאָס קלאָר ערקלערט: „ווי אַזוי קען מען ווידעראויס־שטעלען די צירקולאַציע פון סחורות, שליסען פעס־טע ווירטשאַפטליכע אָפּמאַכען, אויב די מאָס פון דער וואַלוטע בלייבט אָפּהענגיג פון אַ קאַפּריז און פון אַ צופאַל. וואָס וועט איהר זאָגען איבער אַנ'אינזשיניער אָדער אַרכיטעקט, וועלכער וועט זיך בענוצען מיט אַ עלאַסטישען מעטער?"

און אַמעריקאַ וויל זיך דווקא בענוצען מיט אַנ'„עלאַסטישען" דאָלאַר, און נישט מיט אַ סטאַ־בילען. מיט אַ דאָלאַר, וועלכען מען קען לייכט ביישען, פערקלענערען, קען מען בעסער קאָנקורי־רען, הויבען די פּרייזען; דאָס זעלבע בנוגע דעם ענגלישען פונט. און ביי אַזאַ צושטאַנד קען קיין רייד נישט זיין, אַז פראַנקרייך זאָל בלייבען ביי איהר סטאַבילען פראַנק און זאָל אָבשוואַכען איהר טאַריף-סיסטעם.

די אונטערהאַנדלונגען וועלכע ווערען גע־פיהרט אין דער דאָזיגער פראַגע, זענען גאַנץ פּרוכטבאַרע נאָר מען זעהט נאָך נישט פאָראויס קיין שום רעזולטאַט. און אויב עס וועט נישט געפונען ווערען אַ בעפרידיגענדע לעזונג, וואָס

(ווייטער זעה 6-טע זייט).

פריהער אדער שפעטער?
צי וועט אויסגעמיטן ווערן א איראפעאישע קריג?

פון לעא קעניג

ווי עס זעהט אויס איז איצט שוין נישט די פראַגע צי מיר וועלען האָבען אַנ'אייראָפּעאישע מלחמה, צי נישט — צו דעם געדאַנק, צו דער מעגליכקייט האָט מען זיך שוין צוגעוואוינט — די פראַגע איז איצט נאָר: ווען? ווי גיך, צי ווי שפּעט וועט אַנ'אייראָפּעאישע קריג אויסברעכען?

נאָך מעהר: די זיכערקייט אַז אַזאַ מלחמה מוז אויסברעכען איז שוין אַזוי שטאַרק. אַז עס קומען פאַר איצינד שפּעקולאַציעס צי ס'איז בעסער „די קריג" זאָל אויסברעכען פריהער אָדער שפּעטער? שוין, צי אין פינף אָדער צעהן יאָהר ארום? דאָס איצטיגע דייטשלאַנד, וועלכע האַלט זיך אין איין מיליטאַריזירען, וועלכע האָט איין כוונה, איין צענטראַל-אידעע אין אַלע איהרע איצטיגע אינערליכע רעפאָרמען און רעאָרגאַניזאַ־ציעס: דאָס גאַנצע דייטשע פאָלק מעכטיג און קריגס-פעהיג צו מאַכען — אַט די זעלביגע דייטשלאַנד וויל נישט אַ מלחמה זאָל שוין אויסברעכען, נאָר אין אַכט אָדער צעהן יאָהר אַרום... (דערויף זאָגט אויך עדות דער זעהר פאָרזיכטיגער און אונפּאַרטייאישער קאָרעספּאָנדענט פון דער לאָנדאָנער „טיימס").

אין פראַנקרייך און ביי איהרע פערבינדעטע ווידער — וועלכע ווערען איצינד אַממייסטען געדראָהט פון דייטשלאַנד — וואַקסט אַלץ מעהר און מעהר די שטימונג, מען קען זאָגען די איבערצייגונג, אַז אויב שוין יאָ אַ מלחמה איז בעסער, וואָס גיכער, און נישט אָבלעגען זי אויף צעהן יאָהר שפּעטער.

די מאָטיוון ביי ביידע צדדים זענען קלאָהרע און פערשטענדליכע: היטלער'ס דייטש־לאַנד וויל אָפּיציעל איצינד נישט קיין מלחמה, זי וויל איצט שלום, ווייל זי איז נאָך נישט גרייט פאַר דער זיגרייכער קריג פון וועלכער זי חלום'ט איצינד.

גייסטיג, קען מען זאָגען, איז איצט גאַנץ דייטשלאַנד מאָביליזירט און מיליטאַריזירט, אָבער צו פיהרען אַ ערפאָלגרייכע קריג מוז מען נאָך האָבען גענוג כלי-זיין אויך... מיט ברוינע העמדלעך, מיט מיליטאַריסטישע מאַרשען און מיט בלוטיגע ראַכע־לידער אַליין, קען מען נאָך קיין מלחמה נישט געווינען. און דייטשלאַנד איז ביז איצט געפעסעלט געוועזען פון דעם אונגערעכטען ווערסאַלער שלום.

וויל טאַקע דעריבער דאָס איצטיגע דייטש־לאַנד איצינד נישט קיין מלחמה.

און מהאי טעמא וויל טאַקע פראַנקרייך אַזוי לאַנג אויף דעם נקמה-קריג נישט וואַרטען; וואַר־טען ביז דאָס איצטיגע שאָוויניסטישע דייטשלאַנד וועט זיין בעוואָפענט ביז צו די ציין איז נישט אין זייערע אינטערעסען.

שוין איצט איז דייטשלאַנד, אַט ווי זי שטעהט און געהט, אַ מעכטיגער פּאָטענציאַנעלער שונא פאַר זיי; היינט נאָך אין צעהן יאָהר אַרום, ווען זי וועט שוין זיין געפּאַנצערט נישט נאָר אין „גייסט" — פאַר אַזאַ מעגליכע דייטשלאַנד מעגען זיי זיכער מורא האָבען.

מעשה שטן, מישען זיך שוין בעצייטענס אַריין אויך „אידעאַליסטישע" מאָטיוון און אַט די מיליטאַריסטישע שפּעקולאַציעס און אויסרעכענונגען צי ס'איז בעסער „דער קריג" (און מען רעדט שוין פון דעם קריג ווי פון דער קריג הידועה-ווי פון אַ זיכערקייט) זאָל אויסברעכען שוין, אָדער שפּעטער. „אידעאַליסטען" טענה'ן אמת – בלחש — אַז ס'איז בעסער די קריג זאָל אויסברעכען איצינד, איידער דער פינסטערער רעאַקציאָנערער פאַשיזם וועט ווערען אַזוי מעכטיג, אַז ער וועט פערשקלאַ־פען גאַנץ אייראָפּאַ; אַפילו מאַנכע דייטשע סאָציאַ־ליסטען, שמועסט מען, גלויבען, אַז נאָר אַ באַלדיגע מלחמה וועט אויסניכטערען דייטשלאַנד פון'ם היטלעריסטישען נאַציאָנאַליסטישען קאָשמאַר. און די רעאַקציאָנערען ווידער, וועלכע האָבען בעהאַל־טענע און אָפענע סימפּאַטיעס מיט'ן היטלעריזם, וועלכע גלויבען, אַז דער דייטשער פאַשיזם, וועט זיי ראַטעווען פון גרעסערע געפאַהרען, רעדען גאָרנישט, פערשווייגען איצט אינגאַנצען די שרעק־ליכע מלחמה-געפאַהרען, מיט וועלכע אייראָפּאַ איז איצינד אינגאַנצען דורכגענומען.

ווי זיי וואָלטען פאַר זיי גאָרנישט עקזיסטירט.

די פראַגע איז שוין איצינד: נישט צי ס'וועט זיין אַ מלחמה, צי ניין, נאָר ווי גיך זי וועט אויס־ברעכען? מיר לעבען שוין אַלע ווייזט אויס אין און מיט דעם מלחמה-פּסיכאָז, אין וועלכען ס'איז שווער, כמעט אוממעגליך קלאָר און לאָגיש צו דענקען.

צו דעם געדאַנק, אַז אַזאַ מלחמה מוז אויס־ברעכען, (נישט קוקענדיג וואָס אַ היינטיגע מלחמה קען מאַכען אַ סוף צו אַלעמענס נאַציאָנאַלע און פּאָליטישע אַמביציעס – צו דער גאַנצער ציוויליזאַציע) האָט מען זיך שוין צוגעוואוינט. מען האָט זיך מיט דעם געדאַנק איינגעלעבט. דער פעלקער־בונד איז שוין אינגאַנצען פערמשפּט און דיסקרע־דיטירט: יאַפּאַן געהט זיך אונגעשטערט וואוהין איהר הארץ גלוסט; די אייראָפּעאישע מיטגלידער פון'ם „בונד" מאַכען און פּלאַנעווען בעזונדערע פּאַקטען און „אַליאַנסען". מען זוכט צוריק אויפ־צושטעלען אַט די „מאַכט-באַלאַנסען", וועלכע האָבען געמוזט פיהרען צו דער וועלט-מלחמה...

איז טאַקע איצט געבליבען נור די פראַגע: פריהער אָדער שפּעטער? און מען וואַרט ווער פון די פּאָטענציאַנעלע שונאים וועלען פריהער פּראָ־וואָצירען אָדער זיך לאָזען פּראָוואָצירען צו אַ אייראָפּעאישער קריג?

וועט די שוידערליכע פּראָוואָקאַציע קומען פון'ם אָנגעבלאָזענעם, באָמבאַסטישען נאַציאָנאַליזם אין'ם איצטיגען דייטשלאַנד, אָדער פון דער נער־וועזיטעט, וואָס דער היטלעריסטישער רעזשים האָט שוין אַרויסגערופען אין פוילען און פראַנקרייך? פריהער אָדער שפּעטער?

איין ליכט-שטראַהל איז יאָ אַריינגעוואָרפען געוואָרען אין דעם איצטיגען מלחמה-פּסיכאָז, און דאָס האָט געטון סיר אויסטין טשעמבערליין מיט זיין היסטאָרישער רעדע וועגען דעם איצטיגען דייטשלאַנד אין'ם ענגלישען פּאַרלאַמענט. אָט די גרויסע שטאַטסמענערישע רעדע – און באמת גרויס איז די רעדע, ווייל זי איז געקומען אונגעריכט און פון אַ שטאַטסמאַן, וועלכער איז נישט איבעריג פּאָפּולער געווען אין אייראָפּאַ – האָט ווי עס ווייזט זיך אַרויס, שוין עטוואָס אויסגעניכטערט דעם צוהיצטען היטלעריסטישען שאָוויניזם, און אויך אָבגעקיהלט אַ ביסעל מוסאָליני'ס פריינדשאַפט צו זיין אייפעריגען חסיד און נאָכפאָלגער...

סיר אויסטין טשעמבערליין'ס רעדע האָט אַ ביסעל אָבגעפרישט די אָנגעלאָדענע פּאַרפּעסטעטע לופט, אין וועלכע גאַנץ אייראָפּאַ לעבט איצט...

אָבער סיר אויסטין, מיט זיין גאַנצען איינ־פלוס און גרויסער פעראַנטוואָרטליכקייט, איז נאָך נישט די ענגלישע רעגירונג...

וועט ענגלאַנד — און דער עיקר די איצטיגע ענגלישע רעגירונג אָננעהמען סיר אויסטין'ס פּאָ־ליטיק און וואַרנונג און ראַטעווען אייראָפּאַ פון אַ מלחמה, וועלכע קען באמת ווערען די לעצטע מלחמה?

ניטשע האט געקאנט זיינע דייטשען

וואס דער גרויסער פילאזאף האט געשריבען וועגען דעם כאראקטער פון דייטשען פאלק

פון ל. אלטמאן.

וואָס איז מכוח דעם קולטור־עלען דייטשלאַנד? לאָזט זיך אויס, אַז די גאַנצע געשיכטע אַז די דייטשען זענען אַ קולטור פאָלק איז אַ לעגענדע פון די דייטשען אַליין בעשאַפענע. אויב היטלער, הער באַרבאַר, שטעהט אין שפּיץ איז דאָס הערפאַר, ווייל די דייטשען זענען באמת אַ באַרבאַריש פאָלק.

וואָס איז קולטור? פרעגט פרידריך ניטשע, דער גרויסער דייטשער פילאָזאָף. און זיין ענטפער איז, אַז פריהער פאַר אַלעמען אַנ'איינהייטליכער אַרטיסטישער סטיל,, וועלכער לאָזט זיך פיהלען אין אַלע אָפּטיילונגען פון נאַציאָנאַלען לעבען און גייסט. געלערנטקייט, בילדונג, איז נישט קיין סימן פון קולטור; דער געלערנטעסטער מענש קען זיין אין דערזעלבער צייט אויך באַרבאַריש, ד״ה., נישט האָבען קיין בעשטימטען סטיל, אָדער זיין אַ געמיש פון פערשידענע סטילען. ניטשע איז איבערצייגט, אַז אַזאַ געמישטע, כאַראַקטערלאָזע, אומעכטע קולטור איז די דייטשע. ניטשע ציטירט גאַטע'ס אַ בעמער־קונג: „מיר -- דייטשען — זענען אויפגעקומענע, בעכטיגע; אוודאי האָבען מיר זיך איב'ם משך פון די לעצטע הונדערט יאָהר פלייסיג אַ רוק געטאָן פאָר־אויס. אָבער עס וועלען נאָך פערגעהען אַ פאָר יאָהר־הונדערטער, ביז די דייטשען וועלען האָבען אין זיך איינגעזאַפּט גענוג אינטעלעקטואַליטעט און העכערע קולטור, אַז מען זאָל רוהיג קענען זאָגען, דאָס זיי זענען אַמאָל, אַמאָל געווען און זענען שוין נישט מעהר קיין באַרבאַרען“.

ניטשע האָט אין דייטשלאַנד געזעהען בלויז דעם קולטור פיליסטער, די מיטעלמעסיגקייט וואָס האָט אַ הויכע מיינונג וועגען זיך; זיין כאַראַקטער לאָזע, אומפערזענליכע בילדונג בעטראַכט ער אַלס אמת'ע קולטור. דאָס איז אַפילו נישט קיין שלעכטע קולטור, זאָגט ניטשע; דאָס איז די גוט־בעפעסטיגטע באַרבאַריי, וואָס האָט אָבער נישט די פרישקייט און שטורעמדיגקייט פונ'ם פרימיטיוו־באַרבאַרישען.

פיזישען עקעל האָט ניטשע צו זיינע פאָלקס־געבאָסען; אַלעס, וואָס ער שרייבט וועגען דייטשען, אָטעמט מיט אַנ'עלעמענטאַרער שנאה.

נישט שטענדיג האָט ניטשע פיינט געהאַט דאָס דייטשע; אין די ערשטע ווערק זיינע מערקט זיך נישט די דאָזיגע שנאה. פערקעהרט, אין „דער געבורט פון טראַגעדיע“ איז ער פערליבט אין דייטש־לאַנד, ווי הייבע אין זיין ראָמאַנטיש־טעוטאָנישען פעריאָד. זיין גייסטיגע ענטוויקלונג האָט איהם אָבער פערטריבען ווייט־ווייט פון אַלעם דייטשען און אין דעם אויטאָביאָגראַפישען „עקצע האָמאָ“ איז שוין דאָס וואָרט „דייטש“ אין ניטשע'ס מויל גע־וואָרען דאָס ערגסטע שימפּ־וואָרט. איהם ערגערט, למשל, ווען פראַנצויזישע דענקער, פון וועלכע ער האַלט מעהר ווי פון אַלעמען, זענען אָנגעשטעקט געוואָרען מיט'ן דייטשען גייסט. אַזוי איז היפּאָליט טען, לויט זיין מיינונג, פערדאָרבען געוואָרען פון העגעל'ס ווירקונג. ניטשע געהט אַזוי ווייט אין זיינע פעראַלגעמיינונגען, אַז ער שעהמט זיך נישט צו זאָגען: „וואוהין דייטשלאַנד האָט זיך נאָר אַריינ־געמישט, האָט זי פערדאָרבען די קולטור“.

ניטשע ערקלערט אַז היינריך היינע (און נישט געטע) איז דער גרעסטער ליריקער, פערגלייכענדיג בייראָנ'ס „מאַנפרעד“ מיט געטע'ס „פאוסט“, רעדט ניטשע מיט פעראַכטונג וועגען יענע, וואָס וואַגען צו פערגלייכען „פאוסט“ מיט'ן גרויסען ווערק פון דעם ענגלישען דיכטער.

ניטשע איז אין זיינע טיפסטע אינסטינקטען אַזוי ווייט פון אַלעם דייטשען, אַז שוין די אָנוועזענ־הייט אַליין פון אַ דייטש „שאַדעט זיין פערדייהונג“. דער דייטשער גייסט איז נישט מעהר ווי אומפער־דייהונג, ער קען קיינמאָל נישט פאַרטיג ווערען מיט עפּעס, בענעמען עפּעס. אויב ער איז אַמאָל געווען אַזוי איבערגעגעבען צו וואַגנער'ן, אויב ער האָט גע־קוקט אויף זיינע אינטימע בעציהונגען צו וואַגנער'ן, ווי אויפ'ן טיפסטען געשעהעניש אין זיין לעבען, דערקלערט זיך דאָס דערמיט, וואָס אין וואַגנער'ן האָט ער געאַכטעט דעם אויסלענדער, דעם פרעמ־דען, אַ געגענזאַץ צו יעדער דייטשער טוגענד. אין זיין בוך „דער פאַל וואַגנער“, האָט ניטשע שוין געגעבען צו פערשטעהן, אַז ר. וואַגנער, דער הייליגער פונ'ם ניי'עם דייטשען נאַציאָנאַליזם, איז פון יודישער אָפּשטאַמונג, ווייל זיין אמת'ער פאָטער איז, ווי־דט אויס, געווען דער שטיף־פאָטער גייער. „איך וואָלט נישט געקענט איבערלעבען מיין יוגענט אָהן וואַגנער'ן“, זאָגט ניטשע. „איך בין געווען פעראורטיילט צו דער געזעלשאַפט פון דייטשען און האָב געמוזט נעמען אַ געגענגיפט. אַזאַ געגענ־גיפט איז געווען וואַגנער“.

„מיר, וואָס זענען נאָך געווען קינדער אין די פופציגער יאָהרען“, שרייבט ניטשע, „האָבען גע־מוזט ווערען פעסימיסטיש און סקעפּטיש אין אונזערע בעציהונגען צו אַלע דייטשען. מיר קענען נישט זיין עפּעס אַנדערש, ווי רעוואָלוציאָנערען. וואַגנער איז געווען אַ רעוואָלוציאָנער; ער איז אַנטלאָפען פון די דייטשען. יעדער מענש, אויף וויפיל ער איז אַרטיסט, האָט נישט קיין אַנדער היימאַט, ווי פּאַריז“. וואַגנער'ן רעכענט ניטשע צו די לעצטע מייסטער פון פראַנצויזישער ראָמאַנטיק.

ניטשע וויל אַפילו נישט צוגעבען, אַז די דייט־שען זענען גוטע פילאָזאָפען; לייבניץ און קאַנט זע־נען געווען די גרעסטע שטרויכלונגען פאַר דער אינ־טעלעקטועלער ענטוויקלונג פון אייראָפּע. אין דער־זעלבער צייט, ווען די מענשהייט איז שוין דערגאַנגען צו אַ וויסענשאַפטליכער וועלט אָנשויאונג, האָבען לייבניץ און קאַנט געטריבען אויסטרעטען וועגען צוריק צום אַלטען אידעאַל. מיט דער זעלבער לייד־ענשאַפטליכקייט טרעט ניטשע אַרויס געגען דער אָנגע־נומענער מיינונג, אַז די דייטשען זענען גוטע מו־זיקער. אַ דייטש קען נישט פערשטעהן מוזיק. די מענשען וואָס גילטען אַלס דייטשע מוזיקער זענען אויסלענדער: סלאַווען, קראָאַטען, איטאַליענער, האָ־לענדער אָדער יודען. „איך בין פויליש גענוג צו פיהלען“, זאָגט ניטשע, „אַז שאָפּען איז העכער פון יעדער אַנדערער מוזיק, מיט דער אויסנאַם פון וואַג־נער'ס „זיגפריד־אידיל“, איינציגע זאַכען ליסט'ס און די איטאַליענער ראָסיני און פיעטראַ גאַסטי“.

ניטשע האָט אַנ'עקעל צום דייטשען אימפעריאַ־ליזם. ניטשע וויל האָבען, אַז די דייטשען פערשטעהן נישט געשיכטע, זיי האָבען פערלאָרען יעדען דין פאַר קולטור־ווערטען. די אידעע פון דייטשער אימ־פעריע האָט פערטונקעלט זייער היסטאָרישען קוק; זיי האָבען זיך איינגערעדט, אַז אַ מענש מוז פריהער פאַר אַלעמען זיין גערמאַניש, פון זייער ראַסע, איז ער גערמאַניש, מעג ער בעשטימען, שאַפען און אָפּשאַפען ווערטען. די דייטשען זענען די מאָראַלישע וועלט אָרדנונג... געשיכטע איז פאַקטיש געשריבען אין דעם אימפעריאַליסטיש־דייטשען, אַנטיסעמיטי־שען גייסט און הער פאָן טרייטשקע האָט גאָר קיין געפיהל פון שאַנדע נישט.

די דייטשען האָבען אויף זייער געוויסען אַלע פערברעכענס געגען קולטור אין די לעצטע פיר יאָהר־הונדערטער. זיי האָבען צונישט געמאַכט די רעפאָר־מאַציאָן. און ווען אינמיטען פון צוויי יאָהר־הונדער־טער פון דער־קאַדענס איז אַ געניאַלער ווילענס־מענש אַרויסגעשפּרונגען און האָט געוואָלט איבערפאָרמען די צעריסענע אייראָפּע אין אַ פּאָליטישער און עקאָ־נאָמישער איינהייט. האָבען די דייטשען מיט זייער „פרייהייטס־מלחמה“ אַ תל געמאַכט פון דעם היסטאָ־רישען זין פון נאַפּאָלעאָנ'ס פערזענליכקייט און זיין אַרבייט.

מ'קען זיך בעציהען קריטיש צו דער אָדער יע־נער בעמערקונג וואָס ניטשע מאַכט בנוגע די דייט־שען. אָבער עס האַנדעלט זיך נישט אין דעטאַלען, נאָר אין אַ פונדאַמענטאַלער גרונט פּראָבלעם. זענען די דייטשען אַ גרויס קולטור־פאָלק אָדער אַ פאָלק פון באַרבאַרען? ניטשע, דער ריזיגער וועלט גייסט, וואָס האָט זיך פערנומען מיט דער „איבערשאַצונג פון אַלע ווערטען“. דער זוכער פון אמת, האָט דער־שפּירט דעם אמת פון דייטשלאַנד. ער האָט זיי גע־האַלטען פאַר באַרבאַרען און די איינצעלנע קולטור דערשיינונגען פון גרויסע מענשען האָט ער צוגע־שריבען צו דעם, וואָס אין זייערע אָדערען פליסט נישט קיין דייטשיש בלוט. אַזוי אויך בעטראַכטענ־דיג זיך אַלס „אַ גרויס געשעהעניש אין דער אינצ־טיגער קריטישער צייט פאַר אַלע מאָראַלישע נער־טען“ זוכט ער צו בעווייזען, אַז ער איז נישט קיין ריינער דייטש. „מיינע אהנען זענען געווען פוילישע אַדעליגע; דער פוילישער טיפּ לאָזט זיך אין מיר פיהלען גאַנץ שטאַרק, נישט קוקענדיג אויף די גענעראַציאָנען דייטשע מוטערס. אין אויסלאַנד נעמט מען מיך אָן פאַר אַ פוילישען... מען האָט מיר דער־ציילט, אַז אַזאַ קאָפּ ווי מיינער איז פערהאַן אין די געמעלען פון דעם פוילישען מאָלער מאַטעייקאָ“.

אין ליכט פון די איצטיגע פּאַסירונגען אין דייטשלאַנד איז אפשר געקומען די צייט פאַר אַנ־„איבערשאַצונג פון ווערטען“, זענען דען נישט די איצטיגע פאַקטען אַ בעשטעטיגונג, אַז דער אַנאַליז פון דעם גרויסען וועלט פילאָזאָף און פּסיכאָלאָג איז געווען אַ ריכטיגער? וועלען מיר אפשר בעסער פערשטעהן דעם איצטיגען פּראָצעס, אַז היטלער, און נישט געטע, איז דער אמת'ער פערע־טרעטער פון דייטשלאַנד?

ארטאפעדישער אנשטאלט

פּראָטעזען, גאָרסעטען, אָר־טאָפּעדישע אַפּאַראַטען פֿאַר אָרעם, לייכטע פלאַט־פוס־איינלאַגען בנגען פּלאַט־פערטאַצען אַלס נאָך גיפּס־אַבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פּיעטריקאָווער 119, טעל. 231-81.

בילדער־אויסשטעלונג

פון אסתר קארף

אין לאקאל פון „בני־ברית“

פיעטריקאווער 90

איז אפען

טעגליך פון 11 ביז 8 אווענט

זונטאג פון 11 ביז 5 נאכמיטאג

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנקה.

צעגעלניאַנא 7, טעל. 141-32.

נעהמט אָן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאָכמ. און פון 5–8 אָווענד, זונטאָג פון 9–11 בייטאָג.

אַנ'איבערראַשונג

(ערצעהלונג)

פון יוסף ראכליז.

אין שטעטעל האָט מען איהר גערופען שרה־מלכה די ברעגערין, ווייל זי האָט געוואוינט ביים ברעג טייך. מען האָט וועגען איהר זעהר ווייניג גע־וואוסט, זי איז געווען איינע פון די „נייע“ די „פרעמדע“ וועלכע די כוואַליעס פון דער מלחמה האָבען געטראָגען און פערוואָרפען אין דעם דאָזיגען קליינעם שטעטעל ביי די גרעניצען פון פּאָלעסיע.

מען האָט געוואוסט אַז זי איז אַנ'אַלמנה אָהן אַ קינד און אָהן אַ קרוב אין דער געגענד. מען האָט געוואוסט, אַז אין אַמעריקע האָט זי יאָ אַ מיצען, אַ ברודער צי וועער וועלכער שיקט איהר געלד פון צייט צו צייט, און ווען זי איז פּערבליבען אין שטעטעל, און מען האָט זיך בעקענט מיט איהר, האָט מען אויך געוואוסט אַז זי איז אַ פיינע, שטילע, באַלעבאָסטע נישט קיין ריידערקע, נישט קיין פּלאַפּלערין.

וועגען איהר ברודער אין אַמעריקע האָט מען ביי איהר גאָרנישט געקענט דערגעהען, אַפילו כאָשע פריידעל די גלאָק, די גרעסטע פּלאַפּלערין און רכי־לותניצע אין שטעטעל וועלכע האָט איהר געפּרובט שלעפּען ביי דער צונג, האָט ביי איהר גאָרנישט בעד־קומען. ווען מען האָט איהר געפרעגט, האָבען זיך ביי איהר די בלויע אויגען פערצויגען מיט אומצעט צי מיט בענקשאַפט, איהרע ליפּען האָבען מאָט גע־שמייכעלט און זי האָט געענטפערט מיט האַלבע ווער־טער, — יאָ, ניין, אום־מ־ם, גאָרנישט, מען האָט אויף איהר רחמנות געהאַט — אַז וויסטע, עלענדע אַלמנה נעבעך.

אין דער אמת'ען האָט זי אין אַמעריקע נישט געהאַט קיין ברודער נאָר אַ זוהן, אַ גרויסען, דערוואַקסענעם זוהן, מיט יענער אויסגערעכענטע קייט, וואָס אַלמנות פערמאָגען האָט זי וועגען דעם נישט דערצעהלט אין שטעטעל. ס'איז קיינעמס עסק נישט ווי אַלט זי איז און צי זי האָט קינדער צי נישט. מען פיהלט זיך פריער און יוגענדליכער אָהן קינדער.

און אויסגעזעהען האָט זי גאָר יונג, מ'האָט געשאַצט איהר עלטער אין עטליכע און פערציג יאָהר, אָבער מ'האָט געזעהן מאָל ווען זי האָט זיך אָנגעטאָן אין די שבת'דיגע קליידער און האָט זיך בעזוב־ד'ערס צוגעפּוצט, האָט זי ווי אַ יונג מיידעל אויסגע־זעהען. אין פערלויף פון דעם קנאַפּען צעהנדליג יאָהר זינט זי האָט זיך בעזעצט אין דעם שטעטעל האָט זי זיך כמעט ווי נישט געעלטערט. זי איז זאַ־גאָר יונגער געוואָרען, די קנייטשען האָבען זיך אָפּ־געטון פון איהר געזיכט, און אויב די האָר איז איהר גרויער געוואָרען, איז איהר צוגעקומען קאָליר, וואָס האָט איהר צאַרטען איידעלען פּנים צוגעגעבען אַ בּע זונדערען חן.

ווען זי האָט חתונה געהאַט איז ס'שטעטעל דע מאָלט געגאַנגען כאָדאָראָם, זי האָט געהייראַט מיט בעריל־מאַכלע'ס דעם קרעמער, די קראָם זיינע איז טאַקע געווען אַנ'אָרימע, אָבער דערפאַר איז ער אַליין געווען אַנ'אויסנאַהם אַ יוד, וואָס עס האָט איהם גע פעהלט אין געלד, האָט ער פערמאָגט אין חכמה, ער האָט געהאַט אַ נאָמען אין שטעטעל אַלס אַ יוּיצ־ליגג, אַ קאַטאָוועס־טרייבער, און אין די שוואַרצע פינטעלעך האָט ער אויך געקענט אַריינקוקען.

מען האָט דערום גערעדט אַז שרה־מלכה האָט געטון אַ גוטען שידוך, זיי זענען אַ גלייכע פּאָר, האָבען די ווייבער אָנגעוויזען. ער איז אַנ'אַלמן — זיין פרוי איז געשטאָרבען מיט אַ יאָהר צוריק, אַ וויסטע עקרה נעבעך, — און זי איז אַנ'אַלמנה אויך אָהן קינדער, און דאָס, וואָס ער איז מיט אַ פּאָר יאָהר עלטער פון איהר, מאַכט אויך נישט אויס. ס'איז גאָר אַ מעלה, וואָס דער מאַן איז עלטער.

עס איז בעשעריט געווען דעם שטעטעל נאָך אַ גרויסע איבעראַשונג מיט שרה מלכה'ן, דאָס איז געווען זומער־צייט, אַ געוויסען פרייטאָג ביינאַכט איז אָנגעקומען אַ יונגערמאַן פון דער באַהן־סטאַנציע און האָט זיך נאָכגעפרעגט אויף שרה מלכה טורעצקי. אַרום דעם יונגענמאַן האָט זיך באַלד אָנגעקליבען אַ גרויסער עולם. פון זיין קליידונג, פון זיין שפּראַך און זיין בּאַגאַזש האָט מען באַלד דערקענט אַז ער איז אַנ'אַמעריקאַנער, און דער אָנקומען אַליין פון דעם גאַסט איז געווען אַ גרויסע סענסאַציע אין שטעטעל. די סענסאַציע איז אָבער געוואָרען נאָך גרעסער, ווען ער האָט זיך אָנגעהויבען נאָכפרעגען אויף דעם קרעמערס פרוי.

— וואָס? — האָט מען איהם געפרעגט.

— מיסעס טורעצקי — האָט זיך ביי איהם אַרויס געכאַפּט אַנ'אַמעריקאַנער אויסדרוק און ער האָט זיך צושמייכעלט וואָס מען פערשטייט נישט זיין פרעמד ווערטעל — מיין מאַמע, שרה־מלכה טורעצקי.

— אייער מאַמע! שרה־מלכה דעם קרעמער'ס איז אייער מאַמע?

— יאָ, זי האָט פאַראַיאָהרען חתונה געהאַט מיט בעריל טורעצקי.

דער יונגערמאַן האָט נישט געקענט פערשטיין פאַרוואָס מען חידושט זיך דאָ אַזוי. ער האָט זיך פאַר־געשטעלט אַז דאָס וואונדערט מען זיך ווייל ער איז אַנ'אַמעריקאַנער. אָבער איבער דעם שטעטעל האָט זיך די נייעס באַלד צוטראָגען ווי אַ פלאַקער, אַז שרה־מלכה די ברעגערין, שרה־מלכה דעם קרע־מער'ס האָט אַ זוהן, אַ זוהן, וועלכער איז אָנגעקומען פון אַמעריקע, אַ זוהן, וועלכען זי האָט געהאַלטען בסוד, און כאַשע פריידעל די גלאָק האָט עס צולעגט אויף טעלערלעך. זי האָט אַ קרים־געטון מיט די דינע ליפּעלען, אַז ס'איז נישט אַזאַ גלאַטע געשיכ־טע, וואָס האָט זי נישט דערציילט וועגען דעם זוהן. וואָס האָט זי מורא געהאַט? וואָס האָט זי געהאַט צו בעהאַלטען? נו, ווער ווייס צי דער זוהן האָט ווען אַ טאַטע געהאַט?..

ווען ער איז אַריינגעקומען אין הויז, זענען ביידע דאָרטען געווען — זיין מוטער און איהר מאַן וועלכער איז ערשט געווען געקומען פון קראָם.

— מאַמע! — האָט דער יונגערמאַן אויסגע־שריגען און האָט צו איהר אויסגעשטרעקט די אָרעמס.

די אָרימע פרוי איז געבליבען זיצען אַ גע־פּלעפּטע, זי איז געוואָרען בלייך און האָט געוואָר־פען די אויגען צום מאַן און דאָ צו איהר זוהן, טויזענדער געפיהלען און געדאַנקען האָבען זיך איהר אַ יאָג געטון אין מוח און אין האַרצען, פאַר־וואָס האָט זי ביז איצטער נישט דערציילט אַז זי האָט אַ דערוואַקסענעם זוהן? עס האָט פערדראָסען בּו, אַ פרוי מיט אַ גרויסען זוהן איז נישט אַזאַ אַב־טיק פאַר אַ מאַן, האָט זי זיך פערענטפערט, ווי אַנ' אַלמנה אָהן קינדער, און דער זוהן איהרער איז דאָך אין אַמעריקע, — ווער וועט דען וויסען און ווער וועט זיך קימערען וועגען איהם?

זי האָט דעם מאַן נאָך דער חתונה געוואָלט אויסזאָגען דעם סוד, זי האָט איהם געוואָלט זאָגען, אַז זי קריגט דאָס געלד פון אַמעריקע נישט פון אַ ברודער נאָר פון אַ זוהן, עס איז איהר אָבער נישט געווען בעקוועם. זי האָט זיך געשעהמט און אָט איז איהר זוהן פאַר איהר געשטאַנען און האָט איהר גערופען צו זיך; און דער מאַן איז דערביי אויך געשטאַנען, און זי האָט פאַר זיך קיין אָרט נישט געקענט געפינען.

דער יונגערמאַן האָט דערפיהלט איהר אָנגע־שטרענגטקייט און אַ צאָרענדיגער פערדרוס האָט איהם אָנגענומען. פון אַזאַ ווייטען וועג געקומען אַזוי פיל יאָהרען נישט געזעהען זיך און דאָ נעמט מען איהם אויף אַזוי פרעמד און קאַלט. צו אַ שטיף־טאַטען איז ער אָנגעקומען און די מאַמע איז צו איהם ווי אַ שטיף־מאַמע געוואָרען.

— מאַמע, — האָט ער נאָכאַמאָל געזאָגט מיט אַ צווייפעל אין דער שטימע.

בעריל מאַכלעס דער קרעמער, האָט בעטראַכט די סצענקע און די אויגען האָבען זיך איהם געפינ־טעלט היצטער די שפּאַקולען, אָבער באַלד האָט זיך אַ שמייכעל צושפּרייט איבער זיין גרויליך־שוואַרצער באָרד און ער איז צוגעגאַנגען צום יונ־גענמאַן.

— שרה'ס זוהן? — האָט ער געזאָגט. — אַך, ס'איז אַ פיינער, ליבער גאַסט. שוין לאַנג געוואָלט בעקענען זיך.

און ווען זיין פרוי האָט זיך אַ הויב געטון פון שטוהל, און האָט אַ נישט־בעוואוסטע גע־מאַכט נישט זיכערע טריט צו איהר זוהן, האָט ער אויסגערופען:

— וואָס טוט זיך דאָ מיט אייך? וואָס שעהמט איהר זיך?

די מאַמע און קינד האָבען זיך איינגעקלאַמערט איינע אין צווייטען און זיי האָבען זיך צעוויינט. בעריל דער קרעמער האָט זיי ביידען אַרומגענומען געקלאַפּט איבער דער פּלייצע, געמאַכט פרעהליכע אויסרופען.

און ווען זיי האָבען זיך אַ ווילע אָפּגעריסען,, האָט ער אָנגענומען דעם יונגענמאַן ביי די הענט און האָט איהם בעטראַכט מיט וואַרימע פריינדליכע בליקען.

— אַ פיינער יונגאַטש — האָט ער איהם אַרויס געזאָגט, —וועסט מיר זיין ווי אַנ'אייגען קינד, אַ שעהנער קרעפּקער בחור. מיין גאַנצען לעבען האָב איך געהאַפט צו האָבען אַזאַ זוהן... נו, לאָמיר זיך צוקושען.

זיי האָבען זיך צוקושט און דער מאַמע'ס האַרץ איז געוואָרען פול מיט פרייד.

אבעזוך אין שטעטיל,

וואו דער אינקוויזיטאר טארקוואמאדא איז געבוירען געווארען

איך בין געפאָהרען מיט אַן אָמניבוס, באַהנען געזעהען זעלטען צו די שטעטלעך. און איך האָב טאַקע געוואָלט זעהען שפּאַנישע דערפער, זיין נאָהענט צו דער ערד מיט אַלע שפּורען פון די פייערדיגע און געפיניגטע, מ'האָט מיר אַפילו געראַטען נאָר נישט צו טון, ווי אַזוי וועל איך אויסקומען מיט שפּאַנישע דאָרפסלייט? אָבער פאָרט זענען דאָך איצט אַנדערע צייטען; כאָטש שפּאַנישע דערפער און שטעטלעך זענען נאָך אַזוי ווי זיי זענען געווען מיט הונדערטער יאָהרען צוריק.

שפּאַנישע דערפער, הויפענס געלע ליימיגע שטיבלעך, אַזוי געל און ליימיג, ווי עס זענען די ביכער פון די ווילדע בערג אַרום זיי. אין עטליכע אַזעלכע דערפער האָב איך געזעהען אַלטע צלמים מיט אַן אויפשריפט „סאַנטאַ ביגאַ" אָנדענקונגען פונם פערמאָרדעטען קריסטליכען יונגעל, וואָס איבער איהם איז דאָס געווען דער לעצטער פּראָצעס געגען די יודען אין שפּאַניען אַ קורצע צייט פאַר דעם גירוש. איין צלם אַזאַ, נישט ווייט פון שטעטעל וואַלאַדאַליד, געפינט זיך אויף אַ מיטען פעלד צווישען בערג. ביי יענעם אָרט, ווען מ'קוקט אַרויף אויף די בערג, איז מען אַזוי ווי אַ פערלוירענער צווישען אַלטע וועלטען. אויף די וועגען פאַזע די בערג געהען אַרויפען טריט אין טריט און אויף דייערע רוקענס זיצען פויערטעס מיט גרויסע קערב. אין אַרומיגע טאָלען בלאָנקענען אַרום שעפסען, וואָס וואַרטען אויף זייער פאַסטוך. ס'איז געוואָרען פאַרנאַכט. די זון האָט אָנגעהויבען זיך אַראָפּלאָזען ווייט הינטער די בערג, אַ מיליטערישער רייטער האָט זיך פון דערווייטענס געזעהען, אָט איז ער מיט זיין פערד פערשוואונדען צווישען שפּיצען פון בערג, און אָט איז ער ווידער געווען אויפ'ן רוקען פון אַ באַרג, אַזאַ בילד אין דער פערגעהענדער זון. הויך איבער בערג, אונטער שטיקער פאַרנאַכטיגע רויטע הימלען, איז אַ סצענע, וואָס צוליבערט, איצטיגע שפּאַניער ווייסען נישט ווער „סאַנטאַ ביגאַ" איז געווען; אָבער זיי ווייסען ווער דער רייטער איז, דאָס איז איבער פון דער וועג־פאָליציי אַ וועכטער פאַר דער רעפּובליק, ווען איך בין אָנגעקומען אין וואַלאַדאָליך, דאָס שטעטעל וואו טאָרקוועמאַדאָ איז געבוירען געוואָרען, איז שוין געווען נאַכט.

גלייך אַנטקעגען דעם הויז, וואו אויף דעם פּלאַץ איז אַמאָל געווען דאָס שטיבעל, וואו טאָרקוועמאַדאָ איז געבוירען געוואָרען, איז אַ קאַפע, אַן אַלטע שענק און אויבען זענען צימערלעך צו פערדינגען; אַ האָטעל אָהן האַנטיכער און כמעט אָהן וואַסער, און מיט שטרויזעק אין די בעטען, זוכען אַן אַנדער קוואַרטיר איז שוין קיין צייט נישט געווען, פון שלאָפען דורך דער נאַכט האָט קיין רייד נישט געקענט זיין, דערצו האָט אַ שפּאַניער כמעט אַ גאַנצע נאַכט געזונגען; און ווען אַ שפּאַניער זינגט, איז דאָס אַזוי ווי אַ יוד וואָלט געלערנט אַ בלאַט גמרא. זיין קול האָט מיך געצויבערט און געשראָקען.

איז דאָס אַ שפּיצעל פון דער געשיכטע? בלויז איין געביירע איז געבליבען אין וואַללאַדאָליד פון עטליכע הונדערט יאָהר צוריק, און אויף אַ שטיין אין וואַנט פון דער געביירע איז אַ פּסוק פון לשון קודש ווערטער —

„דור הולך ודור בא והארץ לעולם עומדת"...

אַ דור געהט און אַ דור קומט און די ערד איז אייביג...

אַ פּסוק פון קהלת..

פון ה. לאַנג.

אַוודאי אַ שטיין פון אַן אַלטער שוהל אַרויסגענומען און אין דער וואַנט פון דעם הויז אַריינגעמויערט.

איבער דער טיר פון דעם הויז וואו אין דער פריהערדיגער שטיבעל דאָרטען איז טאָרקוועמאַדאַ געבוירען געוואָרען איז אָנגעשלאָגען אַ טאַבלעט. דער טאַבלעט לייענט זיך, אַז „טאָרקוועמאַדאָ איז געווען אַ הייליגער, אַן אָפּגעשיידטער פון אַלע וועלט־פערגעניגענס, קיינמאָל קיין העמד נישט געטראָגען, אַלעמאָל אין זיינע זאַכען געשלאָפען, טאָג און נאַכט געווען מיט גאָט פערנומען". ביים טרינקען קאַפע אינדערפריה אין שענק, האָב איך געפרעגט אַ מיידעל און אַ ווייסען שירצעל, וועלכע האָט מיר די קאַפע געגעבען, צי זי ווייסט ווער עס איז געבוירען געוואָרען אין דער אַנטקעגענדיגער הויז. זי האָט געענטפערט:

— סי, סי (יאָ, יאָ)...

— ווער?

— סאַנטאָ, העברעאיקאָ... סי, סי... (אַ הייליגער יוד, יאָ, יאָ...)

אָט האָט איהר איך; מיינט גאָר אַ איצטיגע שפּאַנישע מיידעל, אַז טאָרקוועמאַדאָ איז געווען אַ יוד און אַ הייליגער דערצו.

אָבער אָט בין איך גאָר אין אַ גרויליכער וועלט: ס'איז שוין געווען אין שטעטעל, וואָס טראָגט דעם נאָמען טאָרקוועמאַדאָ. דאָרטען געפינט זיך אַן אַלטער מאָנאַסטיר, וואו עס זענען פערהאַן פאַרמעט־שריפטען פון דער אינקוויזיציע — כללים, געזעצען, וואָס זאָגען אָן ווי אַזוי מ'זאָל זיך בעגעהען מיט די געבראַכטע פאַר דער אינקוויזיציע; ווען און ווי אַזוי מ'זאָל איינעם גיסען הייסע בליי אויפ'ן קאָפּ; ווען און ווי אַזוי מ'זאָל איינעם די פינגער איינציגווייז אויסברעכען, פינגער נאָך פינגער; ווען און ווי אַזוי מ'זאָל מאַכען איינעם אונטערצושרייבען זיין נאָמען אויף אַן אורטייל געגען איהם, און אונטערשרייבען זאָל ער עס מיט אַ פעדער געטונקט אין זיין אייגען בלוט, אָדער איינ'ם בלוט פון אַן אַנדער יודען. און ס'איז דאָ אַזאַ דאָקומענט איינ'ם מאָנאַסטיר אַ פאַרמעט־דאָקומענט מיט אַ שוואַרצען פלעק ביי אַ שוואַרצען בוכשטאַב פון פערגליווערטע בלוט — דער לאַטאיינישער בוכשטאַב „בי".

ס'האָט געשויהערט דערויף צו קוקען און דאָס אין די הענט צו נעהמען, און ס'האָט זיך פאָרט געקוקט און געקוקט; און איך האָב געהאַט אַ לוסט צו גלעטען דעם שוואַרצען בלוט־פלעק פון עטליכע הונדערט יאָהר צוריק; איך בין אַוועק צו דעם שטעטעל אַווילאַ וואו עס ליגען טאָרקוועמאַדאָס ביינער.

איך בין אַוועק צו זיינע טויטע ביינער. זיי ליגען אין אַ קעסטעלע.

אַ מאָנאַך האָט מיר דאָרטען געפרעגט ווער איך בין.

— אַ זשורנאַליסט פון אַ יודישער צייטונג...— האָב איך בעטאָנט.

ס'האָט זיך מיר געוואָלט שרייען צו איהם אויף אַ הויכען קול, און זאָל ער עס געדענקען — טאָרקוועמאַדאָ האָט די יודען נישט געקענט אויסראָטען....

כאַלופּניקעס

פון מאַג. מ. באַלבערישסקי.

איינע פון די אָנגעווייטאָגדיגסטע פראַגען ביים יודישען האַנדווערקער איז ביים היינטיגען טאָג, דאָס רעגולירען געזעצליך די אַזוי־גערופענע „כאַלופּניקעס" פראַגע, דאָס איז אַ ענין אין וועלכען עס זענען פעראינטערעסירט צעהנדליגער טויזענטער יודישע משפחות. נאָך מעהר ברענענד איז דער ענין איצטער, אין אַ פעריאָד ווען די צאָהל „כאַלופּניקעס" וואַקסט, אין אַלע פאַכען, פון טאָג צו טאָג, די דאָזיגע ערשיינונג ערקלערט זיך גאַנץ פשוט — מיט דער געוואַלטיגער פעראָרימערונג פון דער גאַנצער בעפעלקערונג, וועלכע זוכט אַ שוך, אַ בגד און אַלע אַנדערע נויטיגע זאַכען, פאַר וואָס אַ ביליגערען פּריין. די „בעשטעלטע" בעל מלאכות פערליערען זייערע זעלבסטשטענדיגקייט און מוזען, צי זיי ווילען, אָדער נישט, איבערגיין צו „כאַלופּניצטווע". וואָס הייסט אַ „כאַלופּניק"? אַ כאַלופּניק איז קודם כל אַ זעלבסטשטענדיגער האַנדווערקער, וועלכער בעזיצט פולשטענדיג אַ געוויסען פאַך. אַלס אַזעלכער דאַרף ער אומבעדינגט האָבען אַ מייסטער דיפּלאָם, אַרויסגעגעבען דורך אַ געהעריגער, הערצו בערופענער אָרגאַניזאַציע און במילא איז ער אַ מיטגליד פון אַלע האַנטווערקער אינסטיטוציעס, זייענדיג אַ זעלבסטשטענדיגער בעל מלאכה קען ער ציהען זיין חיונה אויף פערשידענע אופנים. אויב דער בעל מלאכה איז אַ בעמיטעלטער, אָדער ווייכער מענש דאַן עפענט ער פאַר זיך אַ גרעסערען אָדער קלענערען וואַרשטאַט אַרבייט אין איהם אַליין אָדער מיט מענשען און זיין לאַגע אַלס אַ „באַלעבאָס" איז קלאָר פאָרמולירט דורך די געהעריגע געזעצען. ער צאָהלט אַלע שטייערען, ער דאַרף ערפילען אַלע זיינע התחייבות'ן לגבי זיינע אַרבייטער און אָנגעשטעלטע א. אַ. וו. דאָס איז איין קאַטעגאָריע.

עס קען אָבער פּאַסירען, אַז דערזעלבער האַנטווערקער, הגם ער בעזיצט אַ דיפּלאָם און אַלע נויטיגע קוואַליפיקאַציעס האָט קיין גראָשען גיט ביי דער נשמה, האָט אַפילו נישט אויף איינצוצאָהלען די ערשטע ראַטע אויף אַ „זינגער" מאַשין, דאַן גייט ער אַרבייטען ביי יענעם, אַלס אַ פּשוטער אַרבייטער. אין דעם פאַל געניסט ער פון אַלע רעכט וואָס עס קומט איהם אַלס אַן אַרבייטער; ער דאַרף זיין פערזיכערט אין דער קראַנקען־קאַסע, פון אַרבייטסלאָזיגקייט, געגען אומגליקס־צופאַלען א. א. וו. מיט איין וואָרט זיינע רעכט און פליכטען זענען גאַנץ גענוי פאָרמולירט דורך דער געזעצגעבונג.

ס'איז אָבער דאָ נאָך אַ פראַגע, אַ דריטע. און דאָס איז די פאָרם פון פערדינען חיונה דורך „כאַלופּניצטווע". אַלזאָ קודם איז שוין קלאָר, אַז „כאַלופּניצטווע" איז נאָר אַ פאָרם פון פערדינסט. ווען דער זעלבער זעלבסטשטענדיגער האַנטווערקער קען נישט אויסאַרבייטען זיין עקזיסטענץ אין די ערשטע ביידע קאַטעגאָריעס, דאַן וואַרפט ער זיך אויף אַן אַנדער פאָרם פון פערדינסט, דהיינו, ער נעמט ביי אַ סוחר, [אונטערנעהמער], אָדער סתם שפּעקולאַנט סחורה און אַלס פאַכמאַן אַרבייט אויס דערפון פאַרטיגע קליידער, שיך א. אַ. וו. בעקומט ער אַ סך אַרבייט, דאַן בעמט ער צו צו זיך נאָך אַזעלכע פערזאָנען ווי ער איז און צוזאַמען אַרבייטען זיי פאַר'ן מאַגאַזינער. אָט די קאַטעגאָריע אַרבייטער ווערען, ביים היינטיגען טאָג פערשוואַרצט און זייערע אונטערנעהמער ווערען וואָס פון שעה רייכער און רייכער. דאָס שטאַמט דערפון וואָס אָט דער טיפּ אַרבייטער געניסט נישט פון קיין שום שוץ פון אַ וועלכער נישט איז געזעצגעבונג, ער זאָל אויסקויפען אַ פּאַטענט, צאָהלען אַלע שטייערען און ערפילען זיינע התחייבותן לגבי „זיינע" אַרבייטער, אין דער אמתן איז ער דאָך אָבער צוזאַמען מיט „זיינע" אַרבייטער, נאָר אַן אַרבייטער ביים סוחר, מאַגאַזינער און יענער דאַרף דאָך אָט די אַלע פליכטען ערפילען.

אָט אַזוי האָט זיך געשאַפען אַ פערכישופטע ראָד אין וועלכער דער „זעלבסטשטענדיגער" פאַכמאַן ווערט צוריבען אויף אַש דורך אַ מאַטעריעל שטאַרקערען עלעמענט — דעם מאַגאַזינער. מען האָט דעם ענין אומישנע פערפּלאָנטערט מיט פאַלשע טעאָריעס, כדי צו בעפרייען דעם מאַגאַזינער פון אַלע לאַסטען וואָס עס ליגט אויף איהם אַלזאָ קורץ און קלאָר, וואָס איז אַ כאַלופּניק? אַ כאַלופּניק איז קודם כל אַ האַנטווערקער און מוז געהערען צו אַ האַנטווערקער אָרגאַניזאַציע און בעזיצען אַ דיפּלאָם. אַזוי ווי קיין שום האַנטווערקער קען פאַר קיין פאַל נישט וויסען ווען ער וועט זיין זעלבסטשטענדיגער באַלעבאָס און ווען וועט די לאַגע וועט איהם צווינגען צו פערדינען דורך „כאַלופּניצטווע", (אָדער דיפּלאָמירטער האַנטווערקער איז ער שטענדיג) דעריבער דאַרף אין די ראַהמען פון דער האַנטווערקער אָרגאַניזאַציע געשאַפען ווערען אַ סעקציע וואָס זאָל זיך פערנעהמען מיט די כאַלופּניקעס ענינים. דערווייל איז אָבער דאָס גאַנצע האַנטווערקערטום פעראינטערעסירט, אַז דער ענין „כאַלופּניק" זאָל געזעצליך רעגולירט ווערען, אין וואָס בעסערע בעדינגונגען עס וועלען אַרבייטען די כאַלופּניקעס

נאַציאָנאַלע שמחה ביי ווינער ציוניסטען

(פון אונזער ווינער קאָרעספּאָנדענט)

די ווינער ציוניסטען בכלל, און די ציוניסטען פון'ם צווייטען בעצירק בפרט האָבען לעצטענס געהאַט אַ גרויסע שמחה. ראשית האָט די ציוניסטישע סעקציע לעאָפּאָלדשטאַט ערעפענט אַ העברעאישע שול און שנית האָט די סעקציע בעקומען אַ ספר תורה.

די ביידע פייערונגען האָט מען צו פערדאַנקען דעם דירעקטאָר פון דער פערזיכערונגס־געזעלשאַפט „פעניקס", גרשון וויטלין.

גרשון וויטלין איז אין דער ווינער ציוניסטישע קרייזען אַ בעקאַנטער כלל־טוער. אויב עס האַנדעלט זיך אין אַ ציוניסטישען ענין, איז גרשון וויטלין תמיד אין דער ערשטער רייה.

וויטלין האָט עס געבראַכט פון אַ קליינער שטעלע ביים „פעניקס" ביז צום דירעקטאָר. ער האָט אָבער קיינמאָל נישט פערגעסען די צייטען, ווען ער איז נאָך נישט געווען דער דירעקטאָר, און אַזוי האָט וויטלין בענוצט די געלעגענהייט און פאַרגעלעגט די יורשים נאָך דעם פערשטאָרבענעם דירעקטאָר פונ'ם „פעניקס", סאַלאָ הויפּטמאַן ז"ל. אַז זיי זאָלען גרינדען אַ העברעאישע קינדער־שול.

מיר האָבען אין ווין אַ סך קינדער־שולען. אָבער די „הויפּטמאַן" — שולע אין צווייטען בעצירק איז די שענסטע פריוואַט־שול, יאָ, מען קען זאָגען, די שענסטע שול אין גאַנץ ווין. ווען די שול האָט קיין שום שייכות נישט מיט דעם היינטיגען „קאָניונקטור־ציוניזם. עלטערן, וועלכע האָבען דאָס בעהערפעניש, אַז דייערע קינדער זאָלען ערצויגען ווערען אין יודישען, ציוניסטישען גייסט, שיקען זייערע קינדער אין דער „הויפּטמאַן"־שול, וואו זיי לערנען אומזיסט.

* * *

דאָס ספר־תורה האָט דירעקטאָר וויטלין געשפּענדעט לכבוד דעם גרויסען נצחון, וועלכען די ווינער ציוניסטען האָבען אָבגעהאַלטען ביי די וואַהלען אין דער ווינער קהלה, ווינטער 1932.

דעם ערשטען טאָג שבועות האָט מען געפּראַוועט אין דער ציוניסטישער סעקציע לעאָפּאָלד שטאָט אין דער פראַטערשטראַסע. דער עולם איז געווען זעהר גרויס. מען האָט דאָרט געזעהען דעם ווינער גראָסראַבינער, ראש־בית־דין, יוסף באַבאַד, דעם פרעזידענט דער ווינער קולטוס־געמיינדע, ד"ר צווירער פרידמאַן, דעם [?] ווייסען פרעזידענט ג"ר יוסף לעווענהערץ דעם פרעזידענט פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע פ"ר אָסקאַר גרינבוים.

נאָך שחרית האָט ראַבינער באַבאַד געזאָגט „לדוד מזמור" און געהאַלטען אַ רעדע, אין וועלכער ער האָט ערקלערט די בעדייטונג פון דער ספר־תורה, ער האָט בעמערקט, אַז ס'איז אַ בעזונדערער צופאַל, וואָס די שפּענדע פונ'ם ספר־תורה איז געפאַלען אויף שבועות אויף זמן מתן תורתינו.

דער פרעזידענט פון דער סעקציע, ד"ר אברהם שמערלער האָט איבערגעגעבען אַ מגלת־זכרון, וועלכע איז געשריבען אויף פאַרמעט, און וועלכע איז געוואָרען דעם, ראש־הקהל ד"ר העווירער פרידמאַן. אין דער מגלה זענען פערצייכענט אַלע ציוניסטישע פרנסים פון דער ווינער קהלה. (סתם־ציוניסטען, מזרחי, פועלי־ציון). ד"ר שמערלער האָט בעטאָנט דעם היסטאָרישען פאַקט, וואָס די ווינער קולטוס־געמיינדע איז נאָך אַ לאַנגער, לאַנגער רייהע פון יאָהרען ענדליך אין ציוניסטישע הענד.

איהם האָט געענטפערט ד"ר פרידמאַן וועלכער האָט געדאַנקט דעם רעדנער, דעם שפּענדער, און אַלע ציוניסטען פאַר זייער מיטאַרבייט. ער זאָגט, אַז נאָר די איניגקייט קאָן אונז שטאַרקען און פיהרען צום ענדגילטיגען זיג. ד"ר לעווענהערץ בעטאָנט אין זיין רעדע נאָך ד"ר פרידמאַן, אַז דאָס ספר־תורה איז אַ בעווייז, דאָס מיר ציוניסטען זענען ווי מאַנכע בעהויפּטען, אַפּיקורסים, אַז מיר ציוניסטען, אויב מיר ווילען פייערען זיגען, ידענקען מיר קודם־כל אין אונזער יודישקייט.

די ווינער ציוניסטען האָבען געפייערט זייער נצחון פון די וואַהלען אויף אַ ווירדיגען אופן...

ד. שמיר.

צי קאן מען ערווארטען נוצליכע רעזולטאטען פון דער עקאנאמישער קאנפערענץ אין לאנדאן

(ענדע פון דער 4־טער זייט

זאָל שאַפען אַ סאָלידערע בעשטימונג פון דאָלאַר, פונט און פראַנק וועט נישט מעגליך זיין צו קומען צו אַ הסכם וועגען די צאָל סיסטעמען און אימפּאָרט־בעגרענצונגען; די קאָנפערענץ אין לאָנדאָן קען צוליב דעם פונקט האָבען אַ דורכפאַל. די פראַגע פון פּראָדוקציע און אויסטויש איז דאָך ענג געבונדען מיט דעם גאָלד־סיסטעם.

אַ גרויסע מניעה פאַר די אַרבייטען פון דער קאָנפערענץ שטעלט מיט זיך פאַר דאָס פּראָבלעם פון די מלחמה־חובות; די אַלע ביז איצטיגע פּראָוויזאָרישע לעזונגען, מאָראַטאָריומס און אַבליגאַנגען האָבען פערצויגען די קרענק, נאָר קיין היילונג נישט געבראַכט. דער אַמעריקאַנער קאָנגרעס איז פערעקשנט און וויל נישט הערען וועגען אַנולירונג אָדער אַפילו וועגען אַן ערנסטער רעדוצירונג פון די דאָזיגע חובות. עס איז אָבער קיין ספק נישט, אַז אָהן אַן ענדגילטיגער לעזונג פון דער חובות־פראַגע וועט נישט מעגליך זיין צו קומען צו אַ נאָרמאַליזירונג פון די פינאַנצען — די גרויסע מלוכה־דעפיציטען ערלויבען נישט צו פערווירקליכען די צאָהלונגען; און בעזונדערס איז פאַר דער פראַנצויזישער עפענטליכקייט געוואָרען קלאָהר, אַז דאָס אָפּשאַפען פון די רעפּאַראַציעס, פון די דייטשע צאָהלונגען איז געבונדען מיט דער אָפּשאַפונג אָדער לכל הפחות רעדוצירונג פון די מלחמה־חובות. פראַנקרייך האָט שוין איינמאָל נישט געצאָהלט און עס זעהט נישט אויס, אַז די זאָל איצט צאָהלען; אויך אין ענגלאַנד אין די שטימונג געגען צאָהלען; די ענגלישע רעגירונג האָט פאָרגעשלאָגען צו צאָהלען בלויז 10 פּראָצענט פון איצטיגען חוב, די פעראייניגטע שטאַטען וועלען אָבער דערויף נישט איינגעהן, און דאָס פּראָבלעם וועט ווייטער בלייבען אין דער לופטען די חלוקי דעות אין דאָזיגען פונקט זענען נישט קלענער ווי אין דער פראַגע פון סטאַבילירען די וואַלוטעס.

דאַלאַדיע האָט אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו רעגולירען די פּראָדוקציע דורך אָפּמאַכען צווישען די פּראָדוצענטען: דאָס הייסט אייגענטליך פערשטאַרקען די אינדוסטריעלע קאַרטעלען. נאָר צי וועט דאָס ברענגען אַ גרויסען נוצען? האָבען דען די מעכטיגע קאַרטעלען אין דייטשלאַנד אָפּגעשוואַכט דעם קריזיס?

נויטיג איז בלי ספק אַ רעגולירונג פון דער ווירטשאַפט דורך דער אַריינמישונג פון די רעגירונגען; דאָס האָט הגם נישט קלאָר אָנגעמערקט אין זיין רעדע מאַקדאָנאַלד. מען קען זיך שוין מהר נישט פערלאָזען אויף דער פרייער קאָנקורענץ צווישען די קאַרטעלען און סינדיקאַטען, וועלכע ווערען געפיהרט בלויז מיט עגאָאיסטישע, פּריוואַטע אינטערעסען. ריכטיג איז דער געדאַנק, וועלכען דאַלאַדיע האָט גאַנץ שטאַרק פערטיידיגט וועגען איינפיהרען די 40־שעה'דיגע אַרבייטס־וואָך, וואָס איז אַ טיילווייזע לעזונג געגען דער וואַקסענדער אַרבייטסלאָזיגקייט; דאָס אינטערנאַציאָנאַלע אַרבייטס־אַמט אין גענף האָט נאָר וואָס אַקצעפּטירט דעם פּרינציפּ פון דער 40 שעה'דיגער אַרבייטס־וואָך, האָט אָבער אָפּגעלעגט זיין פערווירקליכונג אויף שפּעטער, בעזונדערס צוליב דער האַלטונג פון ענגלאַנד. נאָר דער דאָזיגער געדאַנק בעקומט אַלץ מעהר אָנהענגער און וועט פריהער אָדער שפּעטער רעאַליזירט ווערען.

אַ גאַנצע רייהע פּראָבלעמען: פינאַנציעלע און ווירטשאַפטליכע שטעהען אַלזאָ פאַר דער איצטיגער אינטערנאַציאָנאַלער קאָנפערענץ אין לאָנדאָן. דער פאַקט גופא פון דער דאָזיגער גרויסער קאָנפערענץ פון 67 מלוכות איז אַ בעווייז, אַז מען הויבט אָן צו פערשטעהן, אַז מיט נאַציאָנאַליסטישע סיסטעמען, מיט אויטאַרכיע, מיט אייגענע מיטלען אין ראַהמען פון לאַנד און נאַציע, קען מען נישט געפינען קיין שום לעזונג צום קריזיס. מען מוז זוכען אינטערנאַציאָנאַלע וועגען און סיסטעמען. די פראַגען פון סטאַבילירען וואַלוטעס פון פּראָדוקציע, פון קאָנסומאַציע, פון צאָל־ און טאַריף־סיסטעמען. פון פּראָדוקטען־אויסטויש — די אַלע פּראָבלעמען זענען ענג איינס מיט דעם צווייטען פערבונדען און בעריהרען דירעקט און צוזאַמען אַלע אָהן אויסנאַהמע לענדער.

דאָס פערשטעהען אַלע מלוכות; נאָר צי פערשטעהען זיי דאָס גענוג, אויף אַזוי פיל צו געפינען אינטערנאַציאָנאַלע לעזונגען אויף די אַלע געביטען?

דאָס איז אַ גרויסע פראַגע.

אַלץ בעסער און לייכטער וועט זיין פאַר די האַנטוועדקער וועלכע אַרבייטען אין די אייגענע וואַרשטאַטען און זיינע באַלעבאַטים.

צי איז מעגליך דורכצופיהרען אַ געזעצליכע לעזונג פון דעם פּראָבלעם? געוויס. די רעגירונג איז אַליין פעראינטערעסירט צו רעגולירען אָט די פראַגע וועלכע איז פערבונדען מיט עקספּאָרט ענינים. ווען צום עקספּאָרט נעמען זיך שפּעקולאַנטען, דאַן ברענגען זיי מעהר שאָדען — ווי נוצען. דעריבער איז מען טאַקע אין די רעגירונגס קרייזען געקומען צו דעם פּראָיעקט פון קאַרטעלירען דעם האַנטווערקער עקספּאָרט, מען פּראָיעקטירט אַפילו צו געבען שטיצע און פּרעמיעס צו האַנטווערקער כדי זיי זאָלען קענען אַרבייטען אויף עקספּאָרט. אָבער קודם כל מוזען די האַנטווערקער, וועלכע ציהען זייער חיונה פון „כאַלופּניצטווע" זיך אָרגאַניזירען פאַר זייערע אייגענע אינטערעסען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 20 יוני
כו סיון תרצ"ג

זון-אויפגאנג 3.14
זון-אונטערגאנג 7.59

פון האנדעלס-געריכט

מיהל-בעזיצער ש. בארוואנסקי פון קאלושעק רעגולירט אויף 20 פראצ.

אויף דער נעכטיגער זיצונג, האט דאס האנ-דעלס-געריכט בעשטעטיגט דעם רעגולאציע-אפמאך פון דער פירמע „ש. בארוואנסקי", מיהל און טארטאק-בעזיצער פון קאלושעק מיט די קרעדיטא-רען. די פירמע רעגולירט אויף 20 פראצענט. אויסצוצאהלען אין 4 ראטעס אין משך פון צוויי און א האלב יאהר.

* * *

אין שייכות מיט דעם אופעדלאשטש פון דער פירמע „א. י. גווירצמאן", אפטייק-סקלאד (לאגעוו-ניצקא 23) איז אלס סינדיק נאמינירט געווארען ל. דזשיווינסקי.

* * *

צוליב דעם, וואס א געוויסע צאהל קרעדי-טארען פון דער פירמע „נ. דראבקין" (זשעלאזנא 21) האבען ביז איצט נאך נישט בעוויזען אנצו-מעלדען די חובות, האט דאס געריכט בעשטימט א צוגאב-טערמין פאר די דערמאהנטע קרעדיטארען אנצומעלדען די חובות.

* * *

אלס סינדיק פון דער פירמע „קרושאוו" איז נאמינירט געווארען דער האנדעלס-ריכטער ק. ראשאק.

איבער 100.000 זל. שטייער-פאזיציעס

פון פערלעגענעם לאקאל-שטייער ביז'ן יאהר 1932 זאלען סקאסירט ווערען

(2) מיט עטליכע טעג צוריק האט די לאד-זער פינאנץ-קאמער בעקומען א צירקולאר פון פינאנץ-מיניסטעריום, לויט וועלכער די קאמער ווערט בעפולמעכטיגט אויסצושטרייכען די פערלע-גענע לאקאל-שטייערן, אויב דער שטייער-צאהלער וועט דערוויי׳זען, אז ער פערמאגט נישט קיין שטא-בילע הכנסות, און עס האנדעלט זיך וועגן 1 אדער 2 צימערדיגע דירות.

מיט׳ן אדורכפיהרען אין לעבען די דאזיגע פעראָרדנונג, וועט זיך דער מאגיסטראט פערנעהמען אין אנהויב פון דער קומענדיגער וואך.

צו דעם צוועק וועלען אין דער שטאט דע-לעגירט ווערען זעלבסטפערוואלטונגס - בעאמטע, וועלכע וועלען בעזוכען 9000 הייזער אין לאדז, וואו זיי וועלען צונויפשטעלען א געמיינזאמען פרא-טאקאל די שטייער-צאהלער, וועלכע האבען די שטייערען נישט רעאליזירט ביז׳ן יאהר 1932.

דער דאזיגער פראטאקאל וועט איבערגע-שיקט ווערען אין דער פינאנץ-קאמער צום בע-שטעטיגען, און שפעטער וועט דער מאגיסטראט די שטייערען אנולירען.

לויט ווי מ׳איינפארמירט אונז, איז די פער-ארדנונג נוגע העכער 100,000 שטייער-פאזיציעס, וואס זייער סומע גענוי איז דערווייל נישט פעסט-געשטעלט געווארען.

א מענש מיט א מאדנעם טעות...

מען זאל שוין אננעהמען א פרעמדע פאר אנ׳אייגען ווייב — דאס איז א קונץ!

(2) דעם 28-טען יאנואר ה. י. זענען די 2 ברידער פאוועל און הוזאן טעפפער געפאהרען מיט׳ן שאסע קיין בזשעזשין.

אין דערזעלבער צייט זענען מיט׳ן שאסע געגאנגען די בזשעזשינער איינוואוינערינס: עווא סאקאלאווסקא און אננא יאראש פון בזשעזשין׳

פאוועל איז ארפגעשפרונגען פון דער פוהר און ארייגעשטויסען צווא׳ן אין א גרובען. ער האט איהר ארונטערגעריסען דאס קלייד און זי גע-וואלט פערגוואלטיגען.

הוגאן ווידער האט זיך געלאזט נאכיאגען אננא׳ן, און אזוי ווי ער האט זי נישט דעריאגט, האט ער זיך אויך גענומען צו דער סאקאלאווסקא.

אין רעזולטאט זענען... נעכטען בײדע ברי-דער געשטאנען פאר׳ן געריכט, וואו פאוועל האט געטענה׳ט, אז ער איז פונקט אין דעם טאג געווען שיכור, און ער האט געמיינט, אז די סאקאלאווסקא איז זיין ווייב...

הוגא׳ן ווידער האט געטענה׳ט, אז ער איז צוגעלאפען צו דעם ברודער, בכדי אפצורייסען איהם פון דער סאקאלאווסקא...

סוף מעשה איז, אז פאוועל האט בעקומען א יאהר צו זיצען, און הוגאן איז פרייגעשפראכען.

לאדזער פליישער-ארבייטער פראיעקטירען צו גרינדען

א קאאפעראטיווע קאלאניע אין ארץ-ישראל

נעכטען איז ארויסגעפאהרען קיין ארץ-ישראל אין שליחות פון זיין פעראיין, דער לאנגיעהריגער פיהרער פון היגען פליישער-ארבייטער-פעראיין ה׳ משה קארפעל. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט אונזער מיטארבייטער געהאט מיט איהם א געשפרעך:

וואס איז דער ציל פון אייער נסיעה?

א חוץ דעם דראנג פון אונזערע מיטגלידער צו האבען א גענויעם בילד וועגען דער איצטיגער לאגע אין ארץ-ישראל, פערפאלג איך מיט מיין נסיעה ריין עקאנאמישע צילען.

ווי בעוואוסט, איז אונזער פעראיין, אין משך פון זיין 26-יעהריגער עקזיסטענץ, געקניפט און געבונדען מיט דער פועלי-ציון-בעוועגונג. מיר זענען אבער אנ׳אויסנאהם פון אלע איבעריגע יו-דישע פראפ. פעראיינען, וואס מיר האבען די טע-אָרעטישע פרינציפען פון פועלי ציון זייער אופן און צוגאנג, די ספעציפישע לאגע פון די יודישע מאסען אויך אנגעווענדעט אין דער פראקטיק. געמליך: דער ארגאניזאציאנעלער בוי פון אונזער פעראיין איז אנ׳אייגענארטיגער. מיר זענען נישט געגאנגען מיט׳ן אויסגעטרעטענעם וועג. ווען אין די צייטען פון מלחמה און אקופאציע איז די אר-בייטסלאזיגקייט פערגרעסערט געווארען אין אונזע-רע רייהען, ווען מיר זענען געווען געצוואונגען, חוץ צו שיצען די ארבייטסלאזע מיטגלידער, אויך שטיצען די משפחות, וואס זייערע מענער האבען זיך געפינען אין קריג, האבען מיר זיך נישט נאר בעגנוגענט מיט׳ן שאפען פערשידענע קאאפעראטיווען און הילפס אינסטיטוציעס — מיר האבען איבערגעבויט און איבערגעאנדערש דעם ארגאניזאציאנעלען בוי פון אונזער פעראיין, שא-פענדיג אין פערשידענע סעקציעס, די אזויגערופע-נע „קאמונעס" (ארבייטס-ארטעלען). אזויארום הא-בען מיר אויף א ראדיקאלען אופן ביז היינט צו טאג געלעזט דאס פראבלעם פון ארבייטסלאזיגקייט צווישען אונזערע מיטגלידער און נישט קוקענדיג, אויף די פערשידענע קריזיסען און פלאגען, וואס שיטען זיך כסדר אויף דער ארבייטערשאפט, און וואס האט אין א גרויסער מאס אפגעשוואכט די יודישע פראפעסיאנעלע פעראיינען, איז אונזער ארגאניזאציע געבליבען פעלזען-פעסט.

דער איצטיגער ווירטשאפטליכער קריזיס האט אבער אין די לעצטע יאהרען גאר שטארק אנגעריהרט די פלייש-בראנזשע. די „קאמונעס" ביים פעראיין זענען שטארק בעלאסטעט מיט צו-פיל מענשען. די פערדינסטען ווערען אויטאמאטיש קלענער פון וואך צו וואך. און אויב ביז איצט איז די ארבייטסלאזיגקייט-פראבלעם געלעזט גע-ווארען דורך די ארבייטס ארטעלען, מוז זי איצט געלעזט ווערען דורך עמיגראציע. מיר ווילען עס אבער נישט לייזען אויף אנ׳אינדיווידועלען אופן. דער פליישער-ארבייטער-פעראיין בילדעט מיט זיך איין גרויסע ארבייטער-משפחה, געקניפט און גע-בונדען מיט טויזענטער פעדים.

דער צוועק פון מיין נסיעה איז דעריבער פאלגענדער:

אונזער פעראיין וויל אין ארץ-ישראל קומען אין קאנטאקט מיט די פערשידענע ווירטשאפטליכע אין קאאפעראטיווע אינסטיטוציעס ווי דער מרכז החקלאי א. א. קויפען באדען און גרינדען אנ׳-אייגענעם דארף, אויפ׳ן שטייגער פון כפר-סבא. אדער קאלאניזירען אונזערע מיטגלידער לויט׳ן נייעם לאזונג פון החמשבות האלף. דאס איינארד-נען זיך פון אונזערע מיטגלידער אויפ׳ן באדען, וואלט געווען לייכטער דערמיט, וואס אין דער ערשטער צייט, וואלטען די משפחות-מיטגלידער, געקריגען פון אונז פענסיע. אגב דער ישוב אין ארץ-ישראל, איז פאר די לעצטע יאהרען שטארק אויסגעוואקסען, אפשר וועט אויך מצליח זיין, עפעס צו טון ביי אונזער בראנזשע.

ס׳וועט נישט זיין קיין זעלבסט-בעריהמעריי, ווען איך וועל פעסטשטעלען, אז אונזער פעראיין, אין דא אין לאדז געווען דער פיאנער פון נייע ווירטשאפטליכע פלאצובקעס פאר די יודישע אר-בייטער. לויט אונזער איניציאטיוו און שטארקער מיטהילף איז געשאפען געווארען דער ארבייטער-וואוינונגס-קאאפעראטיוו „פאראויס".

זעלבסטמארד פון א דינסטמיידעל

(2) די 21-יעהריגע דינסט-מיידעל סטאני-סלאווא וואטשעכאווסקא (פיראמאוויטשא 2) האט זיך נעכטען פער׳סמ׳ט מיט גאז.

אין א בעוואוסטלאזען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די סיבה פונ׳ם זעלבסטמארד איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

א פלינקער „חתן",

וואס נעהמט זיך אליין א נדן

(2) זייט א לענגערער צייט איז איינער יוזעף פשיגורסקי (קילינסקיעגא 164) ארומגעגאנ-גען, אלס חתן, מיט דער דינסטמיידעל וויקטאריא קאמפינסקא, וועלכע איז אנגעשטעלט ביים ד"ר זיגמונט ראקאווסקי (אויף 11 ליסטאפאד 9).

איז דער חתן אזוי ארומגעגאנגען מיט דער כלה זיינער ביז נעכטען — ד. ה. ביז ער האט זי צופעליג אינדערהיים נישט געטראפען.

אז עס האט זיך איהם געמאכט אזא געלע-גענהייט, האט ער אדורכגעפיהרט א רעוויזיע אין איהר קופערט׳ל, און צוגעגנב׳עט פון דארט איהר גאנצען אפגעשפארטען נדן — 1,000 זל. ריין נאך פערשידענע ווערטפולע קלייניגקייטען.

דער בחור איז עוקר געווען, אבער פאליציי האט איהם תיכף גענומען זוכען, און מ׳דיהאט איהם געפאקט.

דאס געלד האט מען צוריקגעגעבען דער כלה, און דעם חתן האט מען דערווייל ארײנ-געזעצט.

חשוב׳ע געסט אין לאדז

אנגעקומען די דאקטוירים-קאמיסיע פון דער פעלקער-ליגע

(א) נעכטען איז אנגעקומען קיין לאדז א דעלעגאציע פון דאקטוירים-מעדיצין ביי דער פעל-קער-ליגע, וועלכע איז בעגעגנט געווארען ביי דער באהן דורך פארשטייער פון דער וואיעוואדישאפט, און ציווילער מאכט, ווי אויך פון דער דאקטוירים-וועלט.

אין בעשטאנד פון דער דעלעגאציע גייען ארײן דאקטוירים פון: פראנקרייך, בולגאריען, דענעמארק, ענגלאנד, אונגארן, טערקיי, רומעניען, טשעכיען, איטאליען, שפאניען, שווייץ, און ד"ר בודרא — מצד דער פעלקער-ליגע.

היינט וועט די דעלעגאציע אויפגענומען ווערען ביים וואיעוואדע ה׳ האוקע-נאוואק, און דערנאך וועלען זיי וויזיטירען ביים שטאט-פרעזי-דענט, ה׳ זשעמיענצקי.

די דעלעגאציע וועט בעזוכען א רייהע היגע בעזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס פאר עפענטליכען געברויך.

מארגען פאהרט ארויס די דעלעגאציע קיין טאמאשאוו.

פאבאר פון יאהרגאנג 1912

היינט, דינסטאג, דעם 20-טען ד. ח. דאר-פען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראוצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 11-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

G H Ch I K L

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגרא-דאווא 34) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 14 פאליציי-קאמיסאר-יאט מיט די פאמיליען-נאמען אויף די אותיות:

K L Ł

מארגען, מיטוואך, דעם 21-טען דעם חודש דארפען זיך שטעלען פאר דער קאמיסיע נומער 1 (אל. קאשטשושקי 21) די פאבאראווצעס פון יאהר-גאנג 1912, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 11-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

J Ł M N

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (אגרא-דאווא 34) דארפען זיך שטעלען די פאבאראוו צעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 14 פאליציי-קאמיסאריאט

M N O R

פאליטישע פראצעסען

(2) אלס בעשולדיגטע אין קאמוניסטישער טעטיגקייט האבען נעכטען בעקומען א פסק-דין פון קרייז-געריכט: דער 19-יעהריגער חיים מלך סטריק — אויף אנדערטהאלבען יאהר צו זיצען, און דער 18-יעהריגער שייע קראקאווסקי — אויף א יאהר.

דער פראצעס פון דעם 32-יעהריגען לאנגין לעוויצקי איז אפגעלייגט געווארען אויפן 30 ד.ח. כדי אויסצוהערען נייע עדות.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ש. יאנקע-לעוויטש (אלטער מארק 9), ל. שטעקעל (לימא-נאווסקיעגא 37) ב. גלוכאווסקי (נארוטאוויטשא 6), ס. האמבורג (גלובנא 50), ל. פאוולאווסקי (פעט-ריקאווער 307), א. פיאטראווסקי (פאמארסקא 91).

א טראמוואי-ארטיקעל — זייגערלעך

(2) אזוי ווי די קעשענע גנבים האבען לעצ-טענס קנאפע שאנסען אויף צו געפינען עפיס רעכטס אין ווערטפולעס אין די מאשען פון דעם פער-ארימטען לאדזער בירגערטום — איז זייער אויס-מערקזאמקייט איצט דער עיקר געווענדעט אויף טא-שען-זייגערס.

עס זענען שוין פערנאטירט א סך פאלען פון ארויסגנב׳ענען זייגערס, און ספעציעל — אויף טראמוואיען.

א זיידענע גנבה

(2) ביי איינעם דוד וויקטאלוויטש (זאקאנטנא 5) האט מען פון א וואגען אויף פאמארסקא גאס 39, ארויפגעגנב׳עט 8 שטיק זיידענס אין דער ווערט פון עטליכע טויזענד זלאטעס.

געהיימנישפולער אנפאל

(2) אויף ראזקראשניענסקא און סאנאצקא זענען עטליכע פערזאן צהערנעכטען אין אוונד בעפאלען א געוויסען פיאטר ברינסקי (יאקובא 5) און איהם אזוי צושטאכען מיט מעסערס, אז אין שפיטאל האט מען איהם שוין אוועקגעפיהרט אין א גוסס׳ן צושטאנד.

די אנפאלער זענען אנטלאפען.

Dr. R.
Zalcwasser
CHIRURG — כירורג
ציגעל-גאס 19, טעל. 125-17
בעקומט אן פון 1—2 בייטאג און פון 4—7 נאכמ.

יודען! טרעט אַריין אין די רייהען פון דער מחנה, וואָס בויט ארץ־ישראל!
פערשאַפט אייך וואָהל־רעכט צום ציוניסטישען קאָנגרעס.
פערזוימט נישט דעם טערמין!
קויפט אויס דעם שקל!

דער 9 פינאַנץ־אַמט זיך אַריבערגעצויגען אויף אַ ניי אָרט

(א) ווי מיר דערוויסען זיך האָט זיך דער 9־טער פינאַנץ־אַמט (אַגראַדאָוואַ 26) אַריבערגעטראָגען אין אַ נייעם לאָקאַל אויף ניי טאַרגאָוואַ 18. דער טעלעפאָן בלייבט דערזעלבער 149 80, און דער לייטער פון אַמט — ה' סטעמפּיען.

הכלל, דאָס זעלבע... „גוטע אָרט“.

ביליגער אויספלוג קיין טשעכאָטשינעק

ווען עס קומט דער זומער, איז די גרעסטע זאָרג ביי יעדען ווי פערברענגט מען דעם זונטאָג אָדער יום־טוב, יעדער וואָלט געוואָלט פערברענגען ווי אַמבעסטען און ווי אַמביליגסטען, יעדען ווילט זיך נאָר אויספלוגען, כדי צו געניסען וואָס מעהר פערגעניגען.

דאָס איז אַ דאַנק דער רירעוודיגער לאָדזער אַפּטיילונג פון „וואַגאָן־לי־קוק“ וועלען מיר קענען פאָהרען אויף ביליגע אויספלוגען, יעדע וואָך אויף דער פרישער לופט, אויף דער פלאַזשע, און אין וואַלד.

די געזעלשאַפט „וואַגאָן־לי־קוק“, האָט ווידער בענייט די ביליגע אויספלוגען, ווי יעדער איינער קען נעמען אַנטייל.

דער ערשטער דאַנסינג — ברידזש־פּלאַזשע צוג פאָהרט אָפּ דעם קומענדיגען זונטאָג נאָך טשעכאָטשינעק, אַרויספאָהר זונטאָג פריה, צוריקקעהר דעמזעלבען טאָג ביינאַכט, דעם גאַנצען טאָג וועלען די אַנטיילנעמער אין אויספלוג ווילען אין קור־אָרט ווי עס ערוואַרט זיי אַ סך אַטראַקציעס וועגען וועלכע מיר וועלען נאָך שרייבען.

די רייזע־קאָסטען אַהין און צוריק זענען מינימאַלע, ס'בעטרעפט איינאַנצען 8 זל. מיט 90 גראָשען, וואָס עס גיט די מעגליכקייט די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג צו בעטייליגען זיך אין אויספלוג.

איינשרייבונגען נעמט אָן די ביוראָ פון „וואַגאָן־לי־קוק“ פּיעטרקאָווער 64, פון 9 פריה ביז 9 אַ זייגער אָוונד אָהן איבעריים.

Dr. med.
L. Berman
ציעגעלניאַנאַ 15, טעל. 149־07
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע־בעהאַנדלונג און ספּעציעלע בעשטראַהלונג.
אַלע אַרט אַנאַליזען.
נעמט אָן פון 8—11 און 4—8 אָוו. זונטאָג פון 9—1 ביי טאָג
פאַר אונבעמיטעלטע — בילעטניגע־פרייזען.

גענעראַל־פערזאַמלונג פון לינת־הצדק

(—) ווי מיר האָבען שוין געכטען קורץ געמאָלדען, איז זונטאָג אָוונט אין לאָקאַל פון צענטער. סוחרים־פעראיין (פּעטריק. 10) פאָרגעקומען די יעהרליכע מיטגלידער־פערזאַמלונג פון „לינת־הצדק“.

די פערזאַמלונג ווערט געעפענט פון פּרעזעס יעקב שטערן, און אויף זיין פאָרשלאַג בעעהרען די פערזאַמעלטע מיט אויפשטיין פון די ערטער, דעם טראַגיש־אומגעקומענעם ד"ר אַרלאָזאָראָוו, און דעם גרינדער פון „לינת הצדק“, הערצקע וואָלף.

אַלס פּאָרזיצער איז געוועהלט געוואָרען ה' יעזשי וואָלף, ביי־זיצענדע די ה"ה: ד. וויינריב און פלאַנצענבוים. סעקרעטאַר — ראָזענפעלד.

פון טעטיגקייטס־בעריכט, וואָס ס'גיט אָפּ פּרעזעס שטערן, איז צו זעהען, אַז דער פעראיין האָט טראָץ דעם שווערען קריזיס־יאָהר ענטוויקעלט אַ פילפעריצווייגטע טעטיגקייט. אַזוי למשל, איז די פּאַגאָטאָוויע אין משך פון יאָהר אַרויסגערופען געוואָרען צו 7381 פאַרפאַלען (דורכשניט 15 גינעקאָלאָגישע פאַרפאַלען). דער פיזיקאַלישען קאַבינעט האָט ערטיילט הילף: קוואַרץ־לאַמפּען — 2086 פּערזאָן, דיאַטערמיע — 337, עלעקטרישע בעדער — 105, סאָלעקס־בעדער — 55. מיט'ן סאַניטאַר־אויטאָ זענען איבערגעפיהרט געוואָרען קראַנקע: 204 ביי נאַכט און 306 ביי טאָג. פון דער פּראָווינץ זענען געבראַכט געוואָרען אין די לאָדזער שפּיטאָלען 88 קראַנקע. אין משך פון יאָהר זענען אַרויסגעבאָרגט געוואָרען 1467 פערשידענע הייל־מכשירים.

דעם קאַסע־בעריכט האָט אָפּגעגעבען די סעקרעטאַרין פרל. גליקליך.

לויט דעם בעריכט, האָט די פעראיינס־קאַסע אין משך פון יאָהר אויסגעצאָהלט: פאַר מעדיקאַמענטען — 2.217.79 זל. פענסיע דאָקטוירים — 21.387.40 זל. דער בעריכט שליסט זיך מיט דער סומע: הכנסות 59.307.34 זל. הוצאות—68.807.75 זל. דעפיציט 9.500.41 זל.

אַרום די בעריכטען האָט זיך ענטוויקעלט אַ לייזענשאַפטליכע דעבאַטע. די רעדנער האָבען געמאַכט דער פערוואַלטונג שווערע פאָרוואורפען.

אין דער דיסקוסיע האָבען זיך בעטייליגט סטאַזשינסקי, יאַבלאָנסקי, אסתר בענדער, גאָלדקאָרן, אולינאָווער, קאָרן, לייזעראָוויטש, דרעסלער, מאַרגוליעס, קאָפּעל, דוד ווייבריב, לייביש ראָזענבערג, צווייליג און לעווקאָוויטש.

די רעדנער ענטפערט אָפּ פּרעזעס יעקב שטערן, וועלכער בעווייזט מיט ציפערן, ווי אַזוי און ביי וועלכע אומשטענדען די פערוואַלטונג האָט געאַרבייט. אין דער צייט, ווען צוליבן שווערען קריזיס ווערט מיט יעדען טאָג אַלץ ווייניגער דער מיטגלידס־ביישטייער. די צאָהל מענשען, וואָס קענען געבען, ווערט ווייניגער, און די צאָהל, וואָס בענויטיגט זיך אין שטיצע פון ל. ה. ווערט מיט יעדען טאָג אַלץ גרעסער — אין דעם שווערען יאָהר, האָט דאָך די פערוואַלטונג בעוויזען אַריינצוברענגען אַ הכנסה פון 68 טויזענד זל. און דאָס פון בלויזע שפּענדען. דאָס בעווייזט, אַז מען דאַרף נישט פערצווייפלען, אַז ביי אַ געהעריגער מיטאַרבייט מיט די מיטגלידער, האָט ל. הצ. אַן עקזיסטענץ־בערעכטיגונג — „לינת הצדק“, זאָגט דער רעדנער, האָט עקזיסטירט און וועט ווייטער עקזיסטירען! דער רעדנער אַפּעלירט צו די מיטגלידער מיטצואַרבייטען לטובת „לינת הצדק“.

מיט אַ מעהרהייט שטימען, ווערט דער אָפּטרעטענדער פערוואַלטונג אויסגעדריקט אַבסולוטאָריום, און עס איז אָנגענומען געוואָרען דער פּראָטאָקאָל פון דער רעוויזיר־קאָמיסיע.

די וואַהלען צו דער נייער פערוואַלטונג, האָבען געגעבען פאָלגענדען רעזולטאַט:

אין דער פערוואַלטונג זענען אַריין די ה"ה: יעקב שטערן, א. שטיינשניידער, צ. הערשענבערג, אסתר בענדער, יצחק באַדעל, פרוי גלאַטער, מ. פאָגעל, ה. שעראַדזקי, ד"ר סאַרבי, א. גראָסבערג, ל. פעלדבערג, ש. פּראַפּאַרט, וואָלף אוליבאָווער, ל. ראָזענבערג און ח. ליבערמאַן.

קאַנדידאַטען: כ. בריטשקאָווסקי, מ. שייבע, ח. שניצער, ב. ליפשיץ און גרונם ביסטער.

רעוויזיר־קאָמיסיע: ב. וואַרכיזוקער, מ. ראַבינאָוו און יעזשי וואָלף. קאַנדידאַטען: גאָלדקאָרן און וו. טרויבע.

דער בודזשעט פאַרן יאָהר 1933־34 איז פּרעליפינירט געוואָרען אויף 45 טויזענד זל.

נאָך דעם, ווי ס'זענען בעטראַכט געוואָרען אַ רייהע פאָרשלאַגען, איז די פערזאַמלונג שפּעט ביי נאַכט געשלאָסען געוואָרען.

אַ סטרוזש אונטערן טראַמוואַי

(2) עהערנעכטען איז אויף פראַנצישקאַנער נעבען נומער 13, איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַ טראַמוואַי דער סטרוזש פון יעראָזאָלימסקאַ 7, דער 69־יעהריגער לעאָן מאַריאַנאָווסקי.

ביי מאַריאַנאָווסקי'ן איז צובראָכען דער לינקער פוס.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אויף דרעווגאָווסקאַ.

איבערגעפאָהרען

(2) די 14־יעהריגע מאַרטאַ צימערמאַן (פאָלוגאָווע 144) איז נעכטען איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ אויף דער זגאַיניקאָוואַ, נעבען נומער 32.

זי איז שטאַרק צוקאַליעטשעט.

דעם שאָפער סטאַניסלאַוו קוביאַק האָט פּאָליצי צונויפגעשטעלט אַ פּראָטאָקאָל פאַר'ן אומפאָרזיכטיגען פאָהרען.

געווינס פון 10.000 זלאָטיס אין לאָדז

אין דער גליקליכער קאָלעקטור פון י. ה. ליטמאַן איז נעכטען אין 4־טען ציהונגס־טאָג ווידער געפאַלען דאָס גרעסטע געווינס פון טאָג 10.000 זל. אויף נומער 25230. ס'איז ווערט צו בעמערקען, אַז אין 3־טען ציהונגס־טאָג איז דאָס גרעסטע געווינס 50.000 זל. אויפ'ן נומער 144482 אויך געפאַלען אין דערזעלבער קאָלעקטור.

מיט רענטגענ'ס לידעל

נישט לענגסט איז דער יום־טוב פסח פאַריבער און כ'וואָלט די געעהרטע לעזער נישט פרעגען, צי עמיץ פון זיי האָט פון צייט צו צייט נישט ליב... נאָר וואָס פאַראַן אַ סך צו טענה'ן — קלאַפּען אַ גלעזעל אָן אַ גלעזעל. נאָכ'ן ערשטען גלעזעל... סאַקע פון די ווערטער הויבט זיך אָן רענטגענ'ס שטימונגס־לידעל, וועלכער אַלס אַפּטייקער פון בערוף האָט געהאַט די מעגליכקייט אַדורכצומאַכען אַ סך לעבענס־אָבסערוואַציעס. דאָס לידעל טאַקע בעשטעטיגט, אַז דאָס ערשטע, צווייטע, דריטע גלעזעל ווירקט זעהר אָנגענעהם. דאָס פערטע, פינפטע און זעקסטע רופען שוין אַרויס אַ גאַנצע ענדערונג פון שטימונגען. דאָס זיבעטע אָבער געהט אַרויס פון די שטימונגס־ראַהמען און הויבט אָן ווירקען נישט שטענדיג מיט'ן איינקלאַנג מיט אונזער ווילען. און אין דער ווירקליכקייט איז דאָס איבערכאַפּען די מאָס אין דער צאָהל געוועהנליך אַ פיינד פון דער קוואַליטעט. און דאָס איז נישט בלויז אין אַלקאָהאָל־געביט. לאָמיר אַ קוק טון אויף אונזער אונשיידבאַרען חבר־פּאַפּיראָס. מיר רויכערען טעגליך און אַ סך פון אונזערע קומט אויפ'ן געדאַנק, אַז מ'וואָלט געדאַרפט אַביסעל זיך אָברוהען פון ניקאָטין.

געוויס רעדען מיר דאָ נישט וועגען קיין שום איבעררייסען אין רויכערן, ווייל דאָס אונאָנגענעהמליכקייט דורכן פעהלען פון אַ פּאַפּיראָס, וואָלט זיכער איבערגעוואויגען דעם היגיעניש ווערט פון אַזאַ טריט, אָבער ס'איז אַן אויסגעצייכענט מיטעל און דערביי נישט אומאָנגענעהם — רויכערן דורך אַ געוויסע צייט ניקאָטינלאָזע פּאַפּיראָסען.

די רויכערער ווייסען וועגען דעם, אָבער דאָס בעדייט נישט, אַז זיי זאָלען פערטרעטען איינגאַנצען צילבעוואוסט, אַזוי בעהויפטען מאַנכע פון זיי, אַז די מעכאַנישע פילטערס ד. ה. וואַטקעס אָדער פּאַפּיראָסען־איינשפּריצונגען, בעפרייען דעם טאַבאַק פון ניקאָטין.

די רויכערער טוען אַזוי ווי יענער דזשענטלמאַן, וועלכער האָט צוגעשוואוירען: אַז „ר'וועט שוין קיינמאָל נישט קוקען אויף קיין בראַנפען“ אַלזאָ ער האָט געטרונקען מיט צוגעמאַכטע אויגען.

נור די כעמישע ניקאָטינלאָזע פּאַפּיראָסען פון פּוילישען טאַבאַק־מאָנאָפּאָל זענען ווערט דעם צוטרוי פון רויכערער. די פּאַפּיראָסען קען מען זעהר לייכט בעקומען. ערגאַ, עגיפּסקע, פּשעדניע געפונען זיך איבעראַל אין פערקויף. די איבעריגע סאָרטען קען מען בעקומען ביי בעשטעלונג, אַנהויבענדיג פון דער צאָהל 500 שטיק. דער אונטערשיד אין פּרייז אָהן אונטערשיד אויף דעם סאָרט בעטרעפט קוים איין גראָשען אויף אַ פּאַפּיראָס.

דער רוף פון קערפּער

סענסאַציאָנעל־עראָטישער ראָמאַן

27)

פון סעוועריינאַ'ס מויל האָבען זיך אַרויסגעריסען אָפּגעהאַקטע פראַזען:

— אַן אַנדערען ?.. און דו האָסט גאָר געקאָנט וועגען דעם טראַכטען ?.. איך האָב ליב דיך... בלויז דיך... און קיינמאָל נישט ליב קריגען קיין אַנדערען !.. מיין טייערער... מיין איינציגע האָפענונג !.. איך געהער צו דיר !.. נאָר צי האָב איך נישט קיין רעכט צו דערנערווירען זיך ?.. איך, בין גרייט צו שטאַרבען פאַר דיין גליק וועגען !..

די צערודערונג איז בעלם געוואָרען פון סעווערינאַס אויגען.

דער בליק איהרער איז פייכט געוואָרען, און אין איהם האָט אויפגעלויכטען פערהערליכונג.

פּיקער האָט דערפיהלט, אַז זיין השערה איז געווען אַ פאַלשע.

אַלץ איז פאַר איהם ווידער קלאָהר געוואָרען: סעווערינאַ איז געווען גערעכט — ער איז געווען דער נאַר...

און ווידער האָט איהם בעהערשט דאָס בעוואוסטזיין פון גרענצלאָזען גליק.

— איך וואָלט שטענדיג זיך געוואונשען צו האָבען דיין געזיכט אין אַזאַ צושטאַנד, ווי ס'איז געווען, בעת דו האָסט מיך אָפּגעוואַרט פאַר'ן טויער פון שפּיטאָל. — האָט ער געזאָגט.

סעווערינאַ האָט איהם פליבק איבערגעשלאָגען:

— יעדען טאָג, טאָג־טעגליך וועל איך דיך דאָרט אָפּוואַרטען... וועסט שוין זעהען... איך וועל דיך שנעל אָנטון, און דיך בעגלייטען...

איהם איז נישט געלונגען אָפּצוזעצען איהר דערפיהן, ווי אויך פון דעם, אַז זי זאָל קומען נאָך איהם אין שפּיטאָל.

זי האָט איהם אויך בעגלייט אין דער קליניק וואו ער האָט געאַרבייט נאָכמיטאָג.

ענדיגענדיג די אַרבייט, האָט ער זי געטראָפען וואַרטען אין דעם פּירהויז פון דער קליניק.

גיכער פון אַלץ, וואָלט סעווערינאַ געוואָלט וועריען זיין דינסטמיידעל, אָבער ווידער טיילען מיט איהם דעם בעלעגער, געהערען איהם, ווען ער פלעגט, אַ געדיהרטער פון איהר זעלבסט־אָפּפערונג וועלען זי בעזיצען, — דאָס איז געווען איבער איהרע כוחות.

אין די שלאָפלאָזע נעכט פלעגט זיך סעווערינאַ דערמאָהנען וועגען דעם תאווה'דיגען ציטער, וואָס פלעגט אַדורכבליצען אויף פּיערס פּנים און צוגעבען איהם מענגע־ישע האַרבקייט און אכזריות.

זי האָט מיט עקעל געזעהען אָט דעמזעלבען אויסדריק אויף די געמיינע געשטאַלטען פון איהרע בייזע חלומות.

אַזעלכע פּנימ'ער האָבען אויך געהאַט די מענער, וואָס האָבען געהאַט צו טון מיט די פרויען אין די צימערלעך בעקלעפּט מיט טונקעלע טאַפּעטען, מיט די רויטע גאַרדינען און מיט דעם האַלבטונקעל.

זי האָט דערווייל נישט געפיהלט די נויטווענדיגקייט צו זעהען די דאָזיגע צימערען, אָבער זי האָט געוואוסט, אַז עס איז באַהענט יענער טאָג, ווען דער דאָזיגער פערלאַנג וועט אויפפלאַמען אין איהר מיט אַן אומגעהייערער קראַפט.

אָבער זי נעמט נישט דערפיהלען איהרע פליכטען, וועלען זיך די טירען פון דעם מאַדאַם אַנאַסי'ס „אינסטיטוציע“ זיך פערמאַכען פאַר איהר אויף אייביג.

און מורא האָבענדיג, אַז דאָס קען פּאַסירען, און זי וועט פערלירען די מעגליכקייט צו שטילען איהר מקאָס'ע ליידענשאַפט, פלעגט סעווערינאַ, נאָכ'ן בעגלייטען איהר מאַן אין דעם קליניק, ווי אַן אומטערגעשאָסענע לויפען אויף דער ווירען־גאַס...

פון יענער צייט אָן האָט זיך אָנגעהויבען די פערגיפטונג פון סעווערינאַ'ן מיט'ן סם, וואָס האָט ענטהאַלטען אין זיך מעהר רגילות, געוואוינהייט, ווי הנאה.

פון דאַן אָן האָט איהר שוין מעהר געטראָגען אויף דער ווירען־גאַס נישט דער אומבעוויגבאַרער, אומפערשטענדליכער דראַנג. זי פלעגט שוין גיין אַהין אָהן חשק, און וואָס ווייטער איז איהר ווילען און פעהיגקייט געגענצושטעלען זיך, קעמפען געגען דעם — שוואַכער געוואָרען.

זי האָט שוין נישט געפיהלט די בעפרידיגונג, וואָס זי פלעגט בעקומען אין דער ערשטער צייט, — אָבער איהר האָט געצויגען די מעגליכקייט צו פערברענגען אין אָט די שטאַרק אָנגעהייצטע צימערלעך..

נישט אָהן פערגעניגען, פונקט ווי זי וואָלט זיך צוגעהערט צו די ווערטער פון אַ פּרימיטיוו, אונענדליך וויגלידעל — אַזוי האָט זי אויסגעהערט די לאַנגע שמועסען פון דער מאַדאַם אַנאַיס.

זי האָט זיך אָנגעהויבען אַריינצוציהען אין די געשפּרעכען, אָנגעהויבען אַנטיילצונעהמען אין זיי צוזאַמען מיט די איבעריגע צוויי פּענסיאָנערקעס פון'ם הייזעל.

און בכדי צו בעפרידיגען די ביי־גערינגקייט, וואָס איז אַרויסגערופען געוואָרען מחמת איהר געהיימניספולען אָנקומען אינ'ם הייזעל, האָט זי זיך אויסגעטראַכט אַ פערגאַנגענהייט, אַ מעשה אויסגעטראַכט:

באשר בכן — עס האָט זי פערפיהרט אַ געליבטער... זי האָט איהם פערגעטערט, און ער האָט זי אַוועקגעוואָרפען... איצט האָט זי אויסגעהאַלטען אַן אַנדערער, אַ מעהר געדריקטער אין דעם מאַטעריעלען זין, באַר זי איז געצוואונגען נישט איבערצורייסען מיט איהם די בעציהונגען... דערייבער מוז זי צו דער בעשטימטער שעה אוועקגיין שנעל פונ'ם סאַלאָן...

די דאָזיגע אויפקלערונג האָט בעפרידיגט אַלע פרויען.

דאָס הייזעל האָט געלעבט אויפ'ן חשבון פון זיינע שטאַבילע, אַלטע קליענטען.

און אַלע אַלטע קליענטען האָבען זיך אַ וואָרף געטון אויף דער „נייאַנקער“.

סעוועריינאַ האָט די דאָזיגע ספּעציעלע אויפמערקזאַמקייט און פעראינטערעסירונג מיט איהר פּערזאָן אויפגענומען אָהן התפעלות, און אָהן בעזונדערער שאַנדע...

פון צייט צו צייט האָט זי געבענקט נאָך יענעם שרעק־געפיהל, וואָס זי האָט דאָ געהאַט אַדורכגעמאַכט ביי דעם ערשטען וויזיט דאָ — דער שרעק־געפיהל פון אַ געכאַפּטער חיה, אָבער אַפילו דער הער אַדאָלף האָט שוין מעהר נישט דערוועקט אין איהר דעם דאָזיגען געפיהל.

דער הער אַדאָלף פלעגט זי פון צייט צו צייט בעזוכען, און די האָט זיך געחידושט, ווי אַזוי עס האָט אַמאָל געקאָנט פּאַסירען, אַז דער דאָזיגער קאָמישער פּערשוין האָט געקאָנט האָבען אין איהרע אויגען אַזאַ גרויסע בעדייטונג.

ביבי לביבי איז איהר אויסגעקומען צו בעקענען זיך מיט אַ רייהע אופנים פון איהר מלאכה־בזויה, און אויך מיט אַזעלכע וואָס זענען געווען אויסערגעוועהנליך עקעלהאַפט.

די דאָזיגע „לעקציעס“ פלעגען אָנפילען איהר האַרץ מיט גרויל, אַרויסגערופען אַ שוידער — זי איז דאָך געוואָרען אַן אָביעקט פאַר דער נידעריגסטער, זינדיגסטער, שמוציקסטער תאווה.

ביסלעכווייז האָט זי אײנגאַנצען פערלוירען דעם געפיהל פאַר שאַנדע און פאַר שרעק.

זי פלעגט זיך גלייכגילטיג אָפּגעבען די מענער, דער אויסוואַהל פון וועלכע עס פלעגט פאַלען אויף איהר...

(פאָרזעצונג קומט)

פויער דערמאָרדעט זיין קינד, ווייל ער געפינט איין, אַז דאָס איז אַ שד...

(2) אין דאָרף נאָווע כרוסטי, הינטער קאָלושק, האָט מיט עטליכע טעג פּאַסירט אַ שוידער־ליכער פאַל, וואָס כאַראַקטעריזירט מעהר־ווייניגער דעם קולטור־צושטאַנד פון דעם איצטיגען דאָרפס־לעבען.

געשעהן איז אָט וואָס:

מיט אַנ׳ערך 2 וואָכען צוריק איז ביי דעם דאָרטיגען פויער מאַרטשין סטאַכאָ געבוירען געוואָרן אַ קינד, אַ יונגעלע.

דאָס קינד איז געווען זעהר אַ געזונדס, און אַז עס איז אַלט געוואָרען 10 טאָג, האָט עס אָנגעהויבען אַליין אויפצוהויבען דעם קאָפּ, און זיך אפילו מיט די אייגענע כוחות, אויפגעזעצט.

דער דאָזיגער לעצטער פּרט האָט אויפ׳ן פויער געמאַכט אַזאַ טיפען רושם, אַז ער האָט גענאָמען אַ האַק און צושעטקעוועט דאָס קינד אויף שטיקער.

מערדער, און ער האָט דערקלערט, דאָס אַנקוקענדיג זיין זוהן, האָט ער געקלערט, אַז איהם איז געבוירען געוואָרען אַ שד, און דאָס געוויסען האָט איהם געצוואונגען דעם שד צו דערהרג׳ענען.

פּאָליציי האָט אַרעסטירט דעם גרויזאַמען ער זיצט אין טורמע.

משה פוקס

נעכטען אינדערפריה איז נאָך אַ קורצער שווערער קראַנקהייט געשטאָרבען אין לאָדז, דער אַנגע־זעהענער לאָדזער בירגער, ה׳ משה פוקס (פאָטער פון אונזער רעדאַקציע־מיטגליד, רעד. לאַזאַר פוקס).

דער פערשטאָרבענער האָט פון זיינע יוגענד־יאָהרען געוואוינט אין לאָדז, וואו ער האָט זיך פערנומען מיט מסחר.

ער איז געווען אַ יוד מיט אַ סך גוטע מידות און מעלות און בעוואונדערט מיט אַן אידעל יודיש האַרץ, וואָס האָט זיך שטענדיג מיט דער גרעסטער אויפמערקזאַמקייט אָפּגערופען אויף די נויטען און ליידען פון לאָדזער יודען.

כבוד זיין אָנדענקען.

אז קיין געלד איז נישטאָ...
זגערזשער מאַגיסטראַט האָט געקינ־דיגט אַלע סעזאָן־אַרבייטער

(2) דער זגערזשער מאַגיסטראַט האָט לעצטענס געקינדיגט אַלע סעזאָן־אַרבייטער, בכדי סוף יוני אָפּצושטעלען אַלע עפענטליכע אַרבייטען.

וועגען דעם ענין האָט זיך צום זגערזשער בורמיסטער געווענדעט אַ דעלעגאַציע פון ז.ז.ז. און בעקומען דעם ענטפער, אַז ליידער האָט דער מאַגיסטראַט געמוזט אַזוי האַנדלען, ווייל די געלד־מיטלען זיינע זענען זעהר און זעהר בעגרענעצטע, קיין סובסידיע אויף די אַרבייטען קריגט מען נישט, און אויף מאַכען נייע הלוואות קאָן ער זיך נישט פער־גינען, ווייל ער איז אַזוי אויך אויסגעצוועהנליך פער׳חוב׳ט.

די דעלעגאַציע וועט זיך דערייבער ווענדען דעם זעלבען ענין היינט ווענדען אין וואָיעוואָדען־אַמט מיט דער ביטע עס זאָל אינטערווענירט ווערען וועגען אַ סובסידיע אָדער אַ הלוואה אויף גינסטיגע בעדינגונגען.

אוועקגעפאַלען פאַר הונגער

(2) נעבען פּיעטרקאָווער 293 איז אַנידערגעפאַלען פאַר הונגער און אויסשעפּונג דער 73־יעהריגער ראָבערט ניימאַן (קלינקע 11).

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל ביים שטאַטישען זאַמעלפּונקט.

מנחם רובין
איז אַ לידער־אָוונד

מיר האָבען מנחם רובינען דע־ווייל נישט געזעהן שפּילען אין אַ טעאַטער־שטיק — דעם דאָזיגען דאָנערשטאָג אָבער איז אונז אויסגעקומען צו הערען איהם אויסזינגען און אויסשפּילען אַ רייה לידער, און דאָס, וואָס מיר האָבען געהער׳ט און געזעהען, גיט אונז דאָס רעכט צו פעסטשטעלען מיט דער גרעסטער זיכערקייט, אַז מיר האָבען צו טון מיט אַ רייפען קינסטלער אין פּוילען און אחריות־פולען זין פון וואָ״ט.

דער כוח פון רובינ׳ס זינגען אַ ליד ליגט אין דעם, וואָס ער זינגט עס — לחלוטין אַנדערש ווי אַנדערע.

געוועהנליך, ביים אינטערפּרעטירען אַ פאָלקס־ליד, דערציהרט דעם ע־פאָלג — וואָלט איך געזאָגט — דער דעמאַגאָגישער סענטימענט־מאָמענט, די ווילכקייט אין טאָן און פאָרם, און דאָס אָרגאַנישע פּשטות, וואָס ווירקט אויפ׳ן געמיט, ווי די גרינגקייט פון גראַז אויף דער פּוילער זון.

רובין זינגט אויך — מאָדערנע דיכטער־לידער: אין זיין רעפּערטואַר איז פעראַן מ. ל. האַלפּערין, מאַרקיש, פעפער א. א.

רובין קאָן זינגען אַ ליד מיט׳ן פולען מויל — מיט פולער עקספּרעסיע, מיט זעלטענעם אויס־דרוק און גליהענדיגען טעמפּעראַמענט, נישט־נאָר ביי דער חי יקים׳דיגקייט פון בלויז דער אויבער־צע, נאָר ביי דער חי־יקים׳דיגקייט — קאָן מען זאָגען — פון גאַנצען רעגיסטער.

דאָס ליד לעבט ביי איהם, איז חיים־אַנגעגליהט אין טאָן, אין טעמפּאָ, אין מימיק, אין זשעסט (פון צייט־צו־צייט איבערפּאַרסירט אין דער רעכטער האַנד), דאָס ליד אין זיין אינטערפּרעטאַציע לעבט, ליבט, לויבט, און — שפּילט —

שפּילט מיט אַ סך פאַרבען און ניואַנסען!

אין זיין דערפאָלג האָט מיטגעווירקט דער פיינער אַקאָמפּאַנימענט פון פר. ל. אַראָנסאָן.

מ. ב.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר

אויערן, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

11 ליסטאָפּאַד 9 (קאָנסטאַנטינער)

טעל. 127־81

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אָן אין לאַטשניצע זגערזשער 17 פון 1־11 און פון 2־3 נאָכמ.

600,000 זלאָטעס — אַ הלוואה פאַר פּיעטרקאָוו

(2) דער פּיעטרקאָווער מאַגיסטראַט האָט בעקומען אַ הלוואה פון אַרבייטס־פאָנד 600,000 זלאָטעס אויף צו בעשעפטיגען אַרבייטסלאָזע.

עס ווערען געמאַכט בעמיהונגען וועגען בעקומען נאָך 200,000 זלאָטעס אויף דעמזעלבען צוועק.

חוץ מזה איז אָנערקענט געוואָרען אַ סומע פון 15,000 זלאָטעס פאַר׳ן האַנדווערקערטום.

בעפאַלען אַ בית מדרש אין פּיעטרקאָוו

(2) די פּיעטרקאָווער פּאָליציי האָט צוהער־נעכטען פערנאָמירט אַ גייעם אַרויסטריט פון אָר־טיגע „אַפּיקורסים", וועלכע זענען בעפאַלען דעם בית מדרש אויף זאַמוראָווא 8.

די „אַפּיקורסים" האָבען מיט „געלעגענהייטס־געשרייען" אויסגעהאַקט אַלע שויבען און זענען זיך פונאַנדערגעלאָפען איידער פּאָליציי איז אָנגעקומען.

פערגוואַלדיגט אַ 17־יאָהריגע

(2) די 17־יעהריגע איינוואוינערין פון סו־לעיאָוו, פרייקין מ. י. איז עהרענכטען אין דער־פריה, שפּאַצירענדיג אויפ׳ן פעלד, בעפאַלען גע־וואָרען דורך עפּיס אַ פּערשוין, וועלכער האָט זי אַ שליידער געטון אויף דער ערד, און דראָהענדיג איהר מיט׳ן טויט, זי פערגוואַלדיגט.

דערנאָך איז ער רוהיג אוועקגעגאַנגען.

מ. י. האָט וועגען דעם געמאָלדען אין דער פּאָליציי, און זוכענדיג דעם פּערשוין, וועלכען זי האָט געגעבן אָפּגע׳משלט, איז אַרעסטירט געוואָרען דער 27־יעהריגער ס לעיאָווער איינוואוינער אַנ־טאָני קיעלטשינסקי.

מען האָט דעם פּרא אדם אַריינגעזעצט אין טורמע.

קאָנצערט פון וויקטאָר כעניקין אָפּגעלעגט
קומט פאַר דעם 22־טען ד. ח.

דער קאָנצערט פון וויקטאָר כעניקין, וועלכער האָט נעכטען געזאָלט פאָרקומען אין „העלענאָוו", אין צוליב׳ן שלעכטען וועטער אָפּגעלעגט געוואָרען אויפ׳ן 22. ד. ח. אין „העלענאָוו".

אין פאַל פון אַנ׳אונגינסטיג וועטער, וועט דער קאָנצערט פאָרקומען דעם זעלבען טאָג, דעם 22־טען ד. ח. אין „פילהאַרמאָניע" און די געקויפ־טע בילעטען וועלען זיין גילטיג.

טעאַטער „סקאַלאַ"
שרודמיעסקאַ 15 — טעל. 232־33

היינט, דינסטאַג און מאָרגן, מיטוואָך 9 אָוונט

2 גרויסע פאָלקס־פאָרשטעלונגען 2

פּרייזען פון 50 גר. ביז 1.50

אונאָפּרופליך די לעצטע 2 מאָל!

ה׳ה לוסי און מישאַ

גערמאַן

מאַמע איז שוויגער

אכטונג! אַלע גרייטען זיך צו דער לעצטע —פייערליכער פאָרשטעלונג—

דאָנערשטאָג, ד. 22־טען, 9 אָוונט

נאָר 1 מאָל! נאָר 1 מאָל!

לוסי גערמאַן אין איהר קרוין־ראָל

די אייביגע מאַמע

בילעטען, וועלכע זענען געקויפט געוואָרן אויף דינסטאָג, ד. 20־טען זענען גילטיג דאָנערשטאָג.

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאַסע פון טעאַטער.

היינט ערשטער אויפטריט פון אַרטיסטישע טענץ
אין פילהאַרמאָניע

היינט דינסטאַג, 9 אָוונט קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע זאַל דער ערשטער אויפטריט פון די וועלט בעריהמטע טענצער און וועלכען עס נעהמען אַנטייל די אויסגעצייכענטסטע לאַורעאַטען פון ערשטען אינטערנאַציאָנאַלען אַרטיסטישען טאַנץ־קאָנקורס אין פּוילען.

אין קאָנקורס נעמען אַנטייל 120 פּערזאָן, די בעסטע טענצער פון אַמעריקאַ, אַפריקאַ, אזיען, פון אַלע אייראָפּעאישע רעזידענצען און אַלע לענדער.

אין היינטיגען אָוונד נעמט אויך אַנטייל די בעריהמטע יודישע טענצערין שרה אַבראַמאָ־וויטש, וועלכע איז בעשאָנקען געוואָרען דורכ׳ן מלוכה פּרעזידענט מיט׳ן ערשטען פּריז, און אַלס יודיש קינד, אויסגעשלאָסען געוואָרען פון דער בערלינער אָפּערע פון די היטלער לייט.

פון דער לאָדזער בערזע

באַנק פּאָלסקי	—	—	—	75.00
3 פּראָצענטיגע	בודאָוולאַנע		—	38.50
4 „	דאָלאַרובקאַ		—	49.25
7 „	סטאַביליזאַציע (אמ.)			48.75
8 „	וואַרשאַווער לאַנד־בריף			39.88
8 „	לאָדזער			37.25
ענגלישע פונט	—	—	—	30.27
דאָלאַר — אַפּיצ. 7.32,	נישט אַפּיצ.		—	7.26
גאָלד־דאָלאַר	—	—	—	9.15
גאָלד־רובל	—	—	—	4.87
דייטשער מאַרק	—	—	—	2.05

ליטמאַנ׳ס קאָלעקטור טריומפירט!

איז ווידער איז נעכטען, אין 4. ציהונגס־טאָג פון דער 27־טער מלוכה־לאָטעריע געפאַלען אין מיין גליקליכסטער קאָלעקטור פון

I. H. LITTMAN 32 פּיעטריקאָווער 32

דאָס גרעסטע געווינס פון טאָג

10.000 זל. אויף № 25230

זייט וויסנע שפּילער, אַז שבת, דעם 3־טען ציהונגס־טאָג איז אויך געפאַלען אין מיין גליקליכסטער קאָלעקטור

50.000 זל. אויף № 144482

דעריבער בעזאָרגט אייך אַלע מיט די גליקליכע לאָסען פון ליטמאַנ׳ס קאָלעקטור!

ציהונג פון דער מלוכה־לאָטעריע
2־טע קלאַס, 4־טער טאָג

Po 10,000 zł. na N-ry 25230 57946 62624.

Po 5,000 zł. na N-ry 125247+ 142160.

Po 2,000 na N-ry 5070 45147 148249.

Po 1,000 zł. na N-ry 23729 99360 116076 134143.

Po 500 zł. na N-ry 47495 84683 92337 118999 145223 148384.

Po 400 zł. na N-ry 8870 22620 46996 55581 62383 97416 105115 118141 123440 124780 136714 139196.

Po 250 zł. na N-ry 4097 31930 55878 73458 73677 85526 87214 125604 126628 130041.

Po 200 zł. an N-ry 2702 4026 10451 10962 16626 17344 17934 25913 26501 26723 29543 41621 50586 58187 67699 69384 77223 77710 91359 92653 99258 101483 107703 116065 117859 120887 121348 122927 126771 128976 133518 139029 143783 150137 152886 153424.

Po 150 zł. na N-ry:

30 195 444 541 680 738 800 62 114 293 528 125 79 723 884 952 2273 653 80 841 987 3183 338 606 739 829 66 918 4305+ 72 493 619 29 759 70+ 970 5043 62 170 268 383 428 84 506 862 82+ 6034 58 89 104 62 210 56 74 88 629+ 820 82 7049 105 19 244 77 91 395 445 726 8012 15 55 247 300 20 51 407 35+ 52 931 9024 98 288 351 483 577 666 85 784 10054 71 160 872 110168 200 595 694 995 12268 307 617 894 992 13115 239 75 528 46 655 710 22850 954 14198 536 603 21 15038 247+ 615 966 97 16508 643 759 72+ 17094 101 55 354 774 88 18149 269 351 60 570 696+ 19015 173+ 418 30 663 726 41 807 50 20177 759 932 87 21013 36 122 307 67 569 668 83 758 77 84 891 924 22025 27 86 98 103 207 50 815 971 23066 84 632 42 712 816 26 24262 937 25048 62 317 664 860 940 53 81 26187 431 61 513 209 69 77 745 976 27182 423 512 47 635 49 810 33 37 85 38065 245 53 66 650 783 893 924 29058 88 119 39+ 265 307 406 16+ 562 30431 780 858 31146 310 563 641 835 32346 407 10+ 665 752 87 33129 289 323 454 67+ 892 939 34016 121+ 315 573 606 35368 459 618 43 835 36097 109 258 489 542 742 46 51+ 55 56 867 934 37097 127 385 415 45 91 929 600+ 3 38 723 65 923.

38088 107 39 266 41 414 619 81 809 13 18 53 939 39166 348 92 533 638 869 754 40033 41 285 300 537 760 41176 232 525 647 787+ 42042 158 262+ 349 528 84 94 678 716 43325 410 23 547 737 44250 471 97 568 76 83 641 735 42 924 62 45027 391 449 507 723 97 802 64 991 46002 102 315 430 31 87 546 811 16 43 902 47098 294 359 71 85 436 801 48322 29 406 76 902 15 49076 176 97 286 451 575 700 50033 59 135 304 402 47 509 32 642 921 29 51050 306 433 530 997 52079 171 256 84 505 701 61 999 53627 735 822 908 54314 22 83 457 558 738 834 65 55314 704 27 56145 202 17 19 59 96 99 419 516 91 710 856 57042 205 411 614 31 785 87 867 58227 831 42 900 62 59201 51 35 565 616 74 82 790 991 60000 24 419 76 637 926 61046 102 62 247 595 687 862 62035 32 73 111 19 282 325 67 486 547 92 99 706 12 63166 96 220 37 309 5 80 575 631 823 64346 464 50 13 927 65090 127 66 574 711 94 837 92 959 66209 444 67140 270 324 38 82 408 20 692 740 815 25 36 919 48 68056 85 130 263 397 524 628 47 69132 241 326 610 70011 28 273 305 52 62 483 86 94 525 852 84 71055 91 122 636 72300 470 661 80 730 36 73019 124 60 81 512 709 50 74009 94 414 629 961 75 630 717 859 965.

76066 80 103 39 57 240 411 22 99 547 706+ 77125 43 545 743 821 78 78283 500 606 762 913 37 62 89+ 79012 28 124 40 208 9 93 440 565 687 974 82 80030 60 352 632 46 824 962 79 81060 94 293 319 737 968 94 82148 282 395 485 511 615 727 838 954 83175 361 470 580 695 825 40 994 84011 171 288 415 537 635 874 85618 804 54 911 22 86217 76+ 77 471 806 958 87110 13 15 298 501 712 37 843 67 906 83 88529 85 97 823 65 69 952 89144 610 28 707 865 85 983 90035 161 227 84 400 597 797 822 25 920 59 91007 172 245 47 422 524 64 644 895 92093 163+ 99 362 411 34 593 98 777849 93234 809 37 94002+ 36 143 59 203 304 681 743 822 941 59 95118 255 478 864 96002 195 251 605 961 97401 84 95 606 98045 90+ 93 181 311 30 791 837 99291 321 404 595 801 100045 114 267 317 556 797 814 957 101352 488 728 810 102043 62 134 538 612 58 65 835 914 104016 63 84 110 12 59 221 367 71 402 510 23 767 872 105030+ 74 405 45 741 67 845 53 96 945 106027 71 216 325 411 538 655 98 843 906 107084 190 255 425 31 594 698 772 83 91 838 969+ 108064 175 417 608 57 109042 53 156+ 201 26 485 842 67 110042 213 23 319+ 543 92 986 111203 464 750 53 67 120000 29 148 346 858 879 113070 289 391 594 648 743 959.

114377 465 639 719 115186 267 76 375 457 504 67 116047+ 136 296 394 525 50 637 740 807 177148 88 118010 198 245 538 664 72 87 727 860 119094 270 693 724 80 580 930 120238 372 420 88 564 693 753+ 65 873 76 121396 423 25 677 965 122003 71 204 16 55 416 27 52 513 717 44 831 123052 313 53 444 509 648 716 803 910 124264 327 439 664 96 125 176+ 323+ 208 421 90 508 23 715 60 126322+ 70 432 513 20 87 617 709 19 2 33 806 36 906 1270211 27 79 217 27 309 458 984 128121 403 83 729 944 68 129071 367 456 923 130192 121 445 661 700 24 820 131231 776 901 21 132085 123 285 364 600 19 727 96 815 133128 235 304 505 134112 356 69 537+ 68 611 80 135027 107 446 68 90 625 50 716 905 136372 644 81703 851 137030 102 423 35 536 764 984 138208 316 409 575 601 43 44 723 832 52 76 981 139123 59 93 376 400 985 140267 344 421 855 141010 281 344 500 529 72 142021 27 196 318 615 892 143026 71 83 129 279 389 423 46 765 144234 422 744+ 898 145267 93 543 657 880 146107 58+ 421 927 77 147145 50 605+ 80 890 148543 65 693 763 92 149152 208 371 78 492 520 628 752 87 150017 67 451 151003 358 450 80 633 893 152095 217 386 87 595 153194 266 333 507 705 154162 98 932.

Na numery oznaczone + padły premje, wysokość których ustalona będzie w ostatnim dniu ciągnienia II-ej klasy.

די ציינישע טענות פון זאקסישען ווירטשאפטס-מיניסטער

פארוואס פירן נישט די יוד. פירמעס קיין לעבהאפטע טעטיגקייט

דער ענטפער פון יודישען צד

בערלין (יט"א) אין א זאקסישער צייטונג איז ערשינען אן ערקלערונג פון זאקסישען ווירטשאפטס-מיניסטער, אין וועלכער עס ווערט צ. אנד. געזאגט:

„אין דער לעצטער צייט לאזט זיך בעמערקען דאס אין איניגע צווייגען פון דער אינדוסטריע, וואו עס זענען טעטיג אין א גרעסערער צאהל נישט-ארישע אונטערנעהמער, אלס הויפטאוניקעס אדער דעטאליסטען, האבען זיך די בעשטעלונגען בעדייטענד פערקלענערט און טיילוויז אפילו זיך אינגאנצען אפגעשטעלט. דאס האט געפיהרט אין פיל פאלען צו ארבייטער-קינדיגונגען. די נישט-ארישע פירמען בעגרינדען די צוריקהאלטונג אין זייער טעטיגקייט און דאס נישט מאכען קיין בעשטעלונגען מיט דער דעפרעסיע און דער אונזיכערהייט פון זייער געשעפטליכער לאגע, ווייל זיי האבען מורא פאר ווייטערע געגען זיי געווענדעטע שריט פון דער רייכס-רעגירונג אדער פון די לאנד-רעגירונגען. אין צוזאמענהאנג דערמיט דארף פעסטגעשטעלט ווערען, אז די דאזיגע מורא איז נישט בעגרינדעט"...

אלס ענטפער אויף דער דאזיגער ערקלערונג פערעפענטליכט די „צענטראל-פעראיין-צייטונג" א בריף פון די יודישע קרייזען אין מיניך, אין וועלכען עס ווערט צוו. אנד. געזאגט:

מען מאכט אונז דעם פארוואורף, אז נישט-ארישע פירמען האלטען זיך צוריק פון מאכען בעשטעלונגען. דערצו זעהען זיך אבער די יודישע פירמען געצוואונגען סיי צוליב דער פערקלענערונג פון אומזאץ אלס רעזולטאט פון ווירטשאפטליכען קריזיס און סיי צוליב דעם באיקאט פון זייערע געשעפטען. די מאכט האט פערבאטען, ווי דאס איז בעקאנט יעדען קינד, איהרע בעאמטע צו קויפען וואס עס איז אין יודישע געשעפטען. די זעלבסטפערוואלטונגען מאכען נישט אין הסכם מיט די פערעפענטליכטע אינסטרוקציעס קיין שום בעשטעלונגען אין יודישע פירמען, זייט דעם 1-טען אפריל, דעם באיקאט-שבת, האבען די יודישע פירמען אין כעמניץ פערלוירען די מעגליכקייט זיך צו אנאנסירען אין דער פרעסע. די יודישע געשעפטען זענען אויסגעשלאסען פון בעקומען די „פערביליגונגס-שיינען", וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען דורך דער שטאט, פון וואנען זאל אין אזעלכע בעדינגונגען דער יודישער סוחר שעפען דעם אפטימיזם אין דער צוקונפט, כדי אויף דעם גרונד צו פערשטארקען זיין ווירטשאפטליכע טעטיגקייט? אויף'ן סמך פון די ביז-איצטיגע ערפאהרונגען איז דער יודישער סוחר בעהערשט מיט דער גרעסטער בעאונרוהיגונג בנוגע זיין צוקונפטיגער עקזיסטענץ-מעגליכקייט.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 20 יוני 1933

11,57 צייט-סיגנאל, 12,05 גראמאפאן, 12,25 פרעסע-איבערזיכט, 12,35 גראמאפאן, 12,55 טאג-פרעסע, 2,55 גראמאפאן, 4 טראנס-מיסיע פון טשעכאטשינעק. 5,00 גראמאפאן, 5,15 קאנצערט, 6,15 פארלעזונג, 6,35 קאנצערט. 7,20 פערשידענעס, 7 40 פעליעטאן, 8 קאנצערט, 8,50 אווענד-פרעסע, 9,00 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, 9,10 קאנצערט, 10,00 פעליעטאן, 10,15 טאנץ-מוזיק, 10,25 ספארט, 10,35 קאמוניקאטען, 10,40 טאנץ מוזיק.

* * *

אויסלאנד

7,00 וויען — רימסקי קארסאקאוו-אווענד, 8,30 קעניגסוואוסטערהאוזען — סימפ. קאנצערט פון טשייקאווסקי'ס שאפונגען, 8,30 לייפציג — אפערע „פריהלינגס-נאכט", 8,45 פאריז — סימפ. קאנצערט.

ליקווידאציע פון דער שקל-אקציע

היינט איז דער לעצטער טאג, וואס איז בעשטימט געווארען דורך דעם צענטראלען שקל-פערבאנד פאר דער ליקווידאציע פון דער שקלים פערשפרייטונג.

לעצטע 2 פארשטעלונגען פון „מאמע איז שוויגער"

היינט דינסטאג און מארגען מיטוואך ווערען געגעבען אונאפרופליך 2 לעצטע פארשטעלונגען פון „מאמע און שוויגער" מיט די גרויסע אמעריקאנער קינסטלער לוסי און מישא גערמאן אין די הויפטראלען.

דאנערשטאג קומט פאר די לעצטע פארשטעלונג. ס'ווערט געשפילט נאר איינאיינציג מאל מיט לוסי גערמאן אין איהר קרוין-ראל „די אייביגע מאמע".

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע. אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8-2 און פון 5-9 אווענד

בעזונדערווארטע-צימער פאר פרויען.

יודען געדענקט!

הימלער פיהרט צו'אויסראטונגס-פאליטיק געגען אייערע ברידער אין דייטשלאנד; ענטפערט איהם:

מיר באיקאטירען סחורות פון דייטשלאנד!

די בעקאנטע אין לאדז מלעטשארניע 8 פאלודניאווא 8 טעל. 119-44

זייט א רייהע יאהרען

גיט ארויס אויף'ן זומער-סעזאן געשמאקע און געזונדע וועגעטאריאנישע מיטאגען פון 5 געננ צו 1.75 זל. ווי אויך פריהשטיקען און אווענדברויטען

פון 5 געננ צו 1 זל. — ערשטקלאסיגע קוך! — שנעלע בעדינונג! — בעמערקונג: מילך פון איינענער מעלק.

היינט און פאלג. טעג! ס'ווערט דעמאנסטרירט די גרויסע עראטישע זיטען-דראמע, וואס בערירט דאס פראבלעם פון ליבע און מוטערשאפט פון די געגענווערטיגע פרויע

„הייראט פאר דער עפענטליכער מיינונג"

רעזשי: Paweł Stein אין די הויפט-ראלען: CONSTANCE BENETT i JOEL MAC CREA

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען. אנהויב פון די סעאנסען אין געוו. טעג 5 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 2 בייטאג

לעטשניצע

פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 137-63

עס נעמען אן דאקטוירים ספעציאליסטען שיפמאן, וואלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, שמערלאווסקי, סלאבאדסקי, זאלצוואסער, איציסזאן, סראסאווסקי, יאקובזאן און דענטיסטין סטאראפאלסקא.

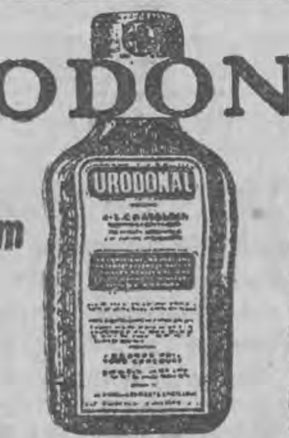

URODONAL

Zwalcza reumatyzm podagrę piasek sklerozę

czyści nerki oczyszcza wątrobę i stawy łagodzi arterje i zwalcza otyłość

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.

Przedstawicielstwo **Warszawa, Fredry 4.**

שלאסעריי-ארבייטען, ווי אויך אויטאמאבנישע אהיימזונגען, מעטאל-בעארבעטונגען, מאשינען-טיילען פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

ווערקשטעל שירמס פון שפאציר-שטעקענס

ס. פייגענבוים

לאדז, נארוטאוויטשא 19

עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער-שירמס און שטעקענס צו קאנקורענץ-פרייזען. נעהמט אן אלערליי רעפאראטורען פון שירמס און שטעקענס.

פערקויפער אויף ראטעס!

א געזיכערטע עקזיסטענץ ביז 1000 זל. מאנאטליך. אינפארמאציעס ערטיילט:

T-wo Bankowe w Grodnie, Hoovera 9.

ליכער אויף דער מאשין ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

שרייבען שעהן און שנעל

לערנט אויס דער בעריהמטער קאליגראף ל. בערמאן

זאוואדזקא 19

שייטלען מיט פאריזער שרינגדן און פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט אויך אנדולאציע און מאניקור ביי קערש, סקווערא 15

Doktór

ŁAGUNOWSKI

powrócił

Piotrkowska 70 i róg Traugutta

Tel. 181-83.

choroby skórne weneryczne i moczopłciowe

Gabinet Roentgenoleczniczy.

Przyjmuje od 8[30] do 10 1 — 2[30], od 6 do 8[30] w w niedzielę i święta od 10—1.

Oddzielna poczekalnia dla pań.

DR. MED.

Z. LEWINSON

כירורג

ארדינאטאר פון שפיטאל אויף דרעוונאווסקא נעהמט איצט אן אויף פיעטריקאווער 86, פראנט 2. שטאק פון 3—5 נאכמ.

1780

כירורגישער קאבינעט

Dr. Szreiber

איז געווארען איבערגעטראגען אויף

Narutowicza № 9

tel. 122-95.

אפעראציעס, אפאטרונגען, הפלט ושילאקעס או"ח היילאנשטאלט-פרייזען.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

אנאנס ביז 15 ווערטער

פערשידענעס

Pensjonat „Warchałówka" 4 minuty drogi od st. Głowno w wili Panek, Pensjonat dla dorosłych i młodzieży pod kierown. nauczycielki szkoły powszechnej H. Kapelmajstrowej. Willa położona w suchym, sosnowym lesie. Ceny przystępne. Informacje na miejscu, lub w Łodzi, Zawadzka 22, m. 20. 3268

Zagubione zostały 2 weksle:
1) Weksel na zł. 50.– pł. 5/8-33,
2) Weksel na zł. 50.– pł. 15/X-33
z wystawienia Sz. Gajst, Piepszowa 21. Weksle zostają unieważnione. 326

Poradnia WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קווארץ - לאמפע, עלעקטרישער הייל-קאבינעט.

טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוו. פון 11—4 נ"מ נעמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען, זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמ. בעזונדערע ווארטע צימער פאר פרויען.

וויזיט 3 זל.

לעטשניצע

זגערזשער 17

נעהמט אן קראנקע אין אלע ספעציאליטעטען

פון 9 פריה ביז 7 א זייגער אוונט.

וויזיט 3 זל.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר הראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס און פיס.

פערלאזט נישט די קראנקהייט, ווייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אריין אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שמערצליך. ספעציעלע גומענע הייל-באנדאזשען בעזייטיגען זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייטונגען ספעציעלע הייל-גארטעמען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קינסטליכע גומענע פיס.

עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט

Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped

פון לעמבערג

Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס - פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. דר בר. קיעקאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס הארציגסטען דאנק דעם ה' דיר. י ראפאפארט, תאוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר בעפרייען מיך פון א שווערען ברוך, אויף וועלכען כ'האב אזוי שטארק געליטען און כ'בין 3 מאל געווען אפערירט.

(—) K. Hartman, fabrykant, Łódź, ul. Franciszkańska 34

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט' שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . . . 60— 4

זאכ'ן טעקסט—12 . . . . . . 18— . . . . .

אויסער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט' שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און טער מין פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיני. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg

Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.